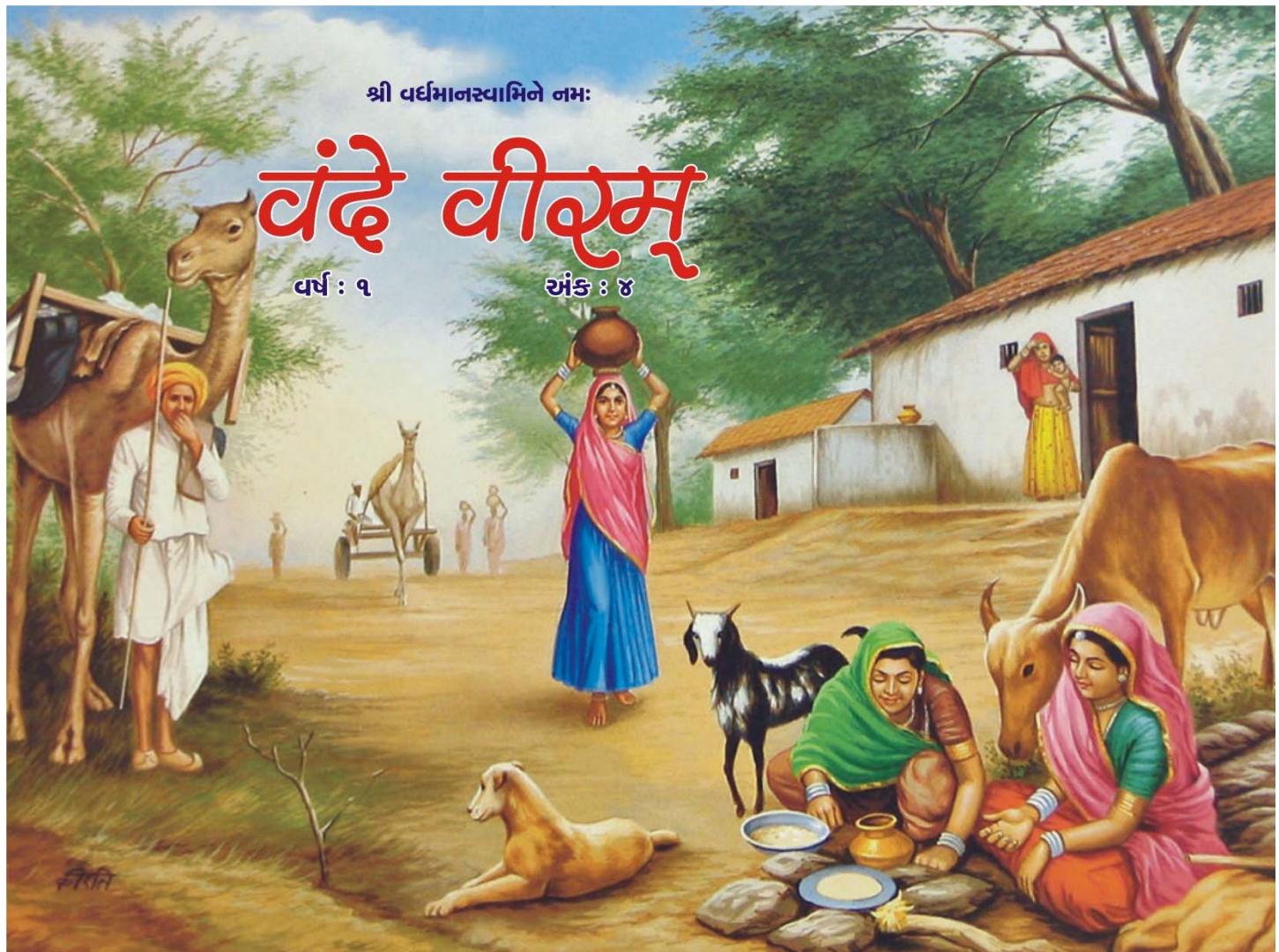

શ્રી વર્ધમાનરવામિને નમઃ

વંદે વીજુમ્બ

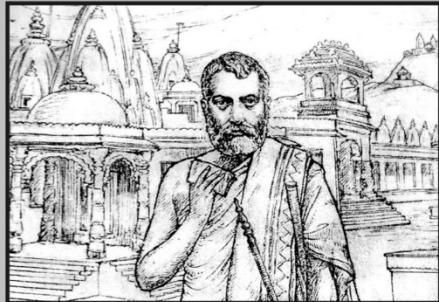
વર્ષ : ૧

અંક : ૪

શ્રી વર્ધમાન સ્વામિને નમ:

શ્રી વાસુપૂજય સ્વામિને નમ:

-:: દિવ્ય કૃપા ::-

તીર્થોદ્ઘારક, ગીતાર્થ મુર્દ્ગંબ્ય,
સંવિન શિરોમણી પ. પુ. આચાર્ય દેવેશ
શ્રીમદ્ભિજય નીતિસૂરીશરજી મ. સા.

ગુરુ વંદના

તીર્થોદ્ઘારક: સુદર્શનયુત: શ્રીનીતિસૂરીશ્વરા: જ્ઞાનાનન્દમય: સદાવિજયતે શ્રી હર્ષસૂરિસ્તથા।
ચારિત્રાદિગુણાન્વિતશ્રજયતે શ્રીમહેન્દ્ર: સૂર્ય:
તત્વાનન્દમયાન સદા સુખમયાન વન્દે ગુરુનું ભાવત: ॥

-:: નમ્ર નિવેદન ::-

- ❖ અંક ન જોઈએ તો કાર્યાલયના સરનામે પરત કરવા નમ્ર વિનંતિ.
- ❖ દર વર્ષના છેલ્લા અંકમાં તે વર્ષના અંકોની પરિક્ષા લેવાશે માટે અંકો સાચવી રાખવા.
- ❖ ‘વંદે વીરમ્’ માં આપ લેખ મોકલવા ઈશ્છે તો અવશ્ય મોકલો.
અનુકૂળતાએ છિપાશે.

આપ અંક ઓનલાઇન વાંચી શકો છો. www.veerprasham.com.

નમો નમો ગુરુશ્રી નીતિસૂર્યે

વંદે વીરમ્

વર્ષ : ૧

અંક : ૪

અષાઢ

૨૦૭૨

જુલાઈ

૨૦૧૬

શુભાશીષ

શ્રી નીતિ-હર્ષ-મહેન્દ્રસૂરિના શિષ્યરણ
વર્તમાન ગરુદાધિપતિ પ. પુ. આચાર્ય દેવ
શ્રીમદ્ભિજય હેમપ્રભસૂરીશરજી મ. સા.

પ્રેરણા શ્રોત

પ. પુ. પંન્યાસ પ્રવર
શ્રી પ્રશ્નમેશપ્રભવિજયજી મ. સા.

-:: પ્રકાશક ::-

શ્રી નીતિસૂર્ય પ્રતિષ્ઠાન

-:: તંત્રી / કાર્યાલય ::-

વિપુલભાઈ બાબુલાલ શાહ

૪/ડી, સિદ્ધાચક એપાર્ટમેન્ટ, એ-ટાવર,
સરગામ શોપીંગ સેન્ટરપાસે, પાર્ટે પોર્ટ, સુરત-૩૬૫૦૦૭ મો. ૯૮૨૫૨૮૧૩૬૬

આત્માની

પરમાત્મા બનવા તરફની ચાત્રા

- પંન્યાસ પ્રશ્નમેશપ્રભ વિ. ગણિ.

ગયો અંક વાંચ્યો ને ? આપણનું સાચું સ્વરૂપ અત્યારે છે તે નથી જ. પરંતુ કર્મ ને વશ થઈ અત્યારની પરિસ્થિતિને સંસારના આ સ્વરૂપને જ આપણે આપણનું સ્વરૂપ માની બેઠા છીએ.

જિનેશ્વર પરમાત્મા ના શાસનને પામ્યા પછી પ્રભુની વાણીને બરાબર સમજ્યા પછી આત્માની વિકૃતિનો અને આત્માના સાચા સ્વરૂપનો જ્યાલ આવે છે. જેમ જેમ પરમાત્માની વાણીનું ચિંતન થતું જાય, તેમ તેમ આત્માને કર્મના સકંજામાંથી છોડાવી. આત્માનું સાચું સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરવાની જંખના તીવ્રતમ બનતી જાય છે.

પરમાત્માનું શાસન અદ્ભૂત છે. રખડતા આત્માને સાચો રાહ બતાવનારું છે. માટે જ જૈન ધર્મની પ્રાપ્તિ એ મહાપુષ્યોદયની ફલશ્રુતિ છે. એમ કહેવાય છે.

અહીં પ્રશ્ન એ થાય છે. કે જૈન કુળમાં જન્મ પામવા છતાં સાચી વાતને પણ બધા જીવો કેમ સમજતા નથી ? ભૌતિક સુખો ને જ સાચા અને મારા માને છે. જીવો ભવ્ય હોય અને જૈન કુળમાં જન્મ થાય છતાં દરેક ભવ્યો મોક્ષ માં સાથે કેમ જતા નથી ? દરેક ભવ્યો આત્માને પરમાત્મા બનાવવાની સાધનામાં સાથે કેમ જોડતા નથી ?

જવાબ જાણવો છે ને ? દરેક જીવોની તથાભવ્યતા બિન્ન બિન્ન હોય છે.

આ તથાભવ્યતાની વાત આપણે આગળ કરીશું. પંચસૂત્રકાર પણ જીવની પરમાત્મા તરફની ગતિના કારણોમાં તથાભવ્યતાની વાત કરશે તે વખતે આપણે તથાભવ્યતાને વિચારીશું.

પુરુષાર્થ ચાર પ્રકારના છે ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ, જેઓને સંસાર જ ગમે છે. ભૌતિક સુખોમાં આનંદને માને છે. તેવા તુચ્છ બુદ્ધિવાળા જીવોને સુખની ઈચ્છાથી અર્થ અને કામ પુરુષાર્થમાં લગની તીવ્ર હોય છે. આશ્રય એ છે કે સુખ કિંપાક ફળ જેવું દુઃખદાયી, પરાધીન, નિરાધાર છે છતાં જીવોને તે જ ઈષ છે. જ્યારે મુમુક્ષુ આત્માઓને જેને આત્માના સ્વરૂપનું ભાન થયું છે તેને સાચું-શાશ્વત સુખ જ વ્હાલું લાગે છે. શાશ્વત સુખ જ વ્હાલું હોવાથી તે આત્મા ધર્મ અને મોક્ષ પુરુષાર્થમાં લાગેલા હોય છે.

ચારેય પુરુષાર્થમાં પ્રધાન - મુખ્ય પુરુષાર્થ ધર્મ પુરુષાર્થ છે. કેમકે તેનાથી સર્વ અર્થ સિદ્ધ થાય છે. અર્થ, કામ અને મોક્ષ પણ ધર્મ પુરુષાર્થ થી જ મલે છે. મલ્યા છે અને મલશે તેથી ધર્મ પુરુષાર્થમાં પ્રયત્ન કરવો, ધર્મ પુરુષાર્થ આચરવો જ હિતકર છે. ધર્મ પુરુષાર્થ માટે શુદ્ધધર્મ જાણવો જરૂરી છે અને શુદ્ધધર્મ માટે સર્વજ્ઞ કથિત શાસ્ત્રોની જાણકારી જરૂરી છે.

પંચ સૂત્ર મહાગ્રન્થ મધ્યસ્થ અને બુદ્ધિકુશલ મુમુક્ષુઓ માટે સર્વજ્ઞ વચનાસુરી મંદશક્તિવાળા દુઃખમકાળના

જીવો માટે ટુંકમાં સર્વજ્ઞ કથિત ધર્મનો સાર જાણવા માટે એક રતની ખાણ સમાન છે. તેની અતિ નિપુણ રચના બુઝ્યાને ઘેવર સમાન સ્વાદિષ્ટ છે.

પંચસૂત્ર દ્વારથાંગીનો સાર છે. દ્વારથાંગી ભણી આત્મામાં જે ઉતારવાનું છે તે પંચસૂત્રમાંથી સારભૂત તત્ત્વરૂપે મળે છે.

સબીજ કિયાથી મોક્ષ થાય છે. - બીજ એટલે સમ્યક્દર્શન.

સમ્યક્તવવાળી જે કિયા તે સબીજ કિયા. મિથ્યાત્વવાળી જે કિયા તે નિર્બીજ કિયા.

પંચસૂત્ર વાગોળવાથી ભણીને ચિંતન કરી ઉતારવાથી સમ્યક્તવની પ્રાપ્તિ થાય છે. સમ્યક્તવ પ્રાપ્ત થવાથી બધી કિયા સબીજ કિયા બને છે... સબીજ કિયા મોક્ષ આપે છે.... આત્મા પરમાત્મા બને છે.

પંચ સૂત્ર એટલે પાંચ સૂત્રોનો બનેલો ગ્રન્થ. ગયા અંકમાં જણાવેલ કે પંચસૂત્રમાં પાંચ અવિકારને લગતા પાંચ સૂત્રો ચિરંતન આચાર્ય ભગવંત દ્વારા બનાવાયા છે.

તે પાંચ સૂત્રો ક્યા ક્યા ? તે તેમજ તેની સંક્ષેપ વાત પહેલાં આપણે જોઈએ.

(૧) પાપ પ્રતિધાત ગુણબીજાધાન :- આ પહેલું સૂત્ર છે. પાંચમાં સૂત્રનું નામ છે. પ્રરજ્યા ફલ એટલે કે મોક્ષ અવ્યાબાધ સુખ - તેની પ્રાપ્તિ માટેનું પહેલું કારણ - મુખ્ય કારણ પાપનો પ્રતિધાત છે. એટલે પાપ વિચ્છેદ અને ગુણ બીજાધાન એટલે ગુણોનું વાવેતર.

પાપનો પ્રતિધાત થાય એટલે અશુભ કર્મના આશ્રવો બંધ થાય તો ગુણો - સાધુવત - શ્રાવકગ્રતાદિની આંશિકપણે પ્રાપ્તિ થાય અર્થાત્ ગુણ રૂપ બીજ આત્મામાં પડે મુલાયમ વિપાકવાળું પુણ્યકર્મનું આધાન-સ્થાપન આત્મામાં થાય.

આ પહેલાં સૂત્રમાં પાપના પ્રતિધાત ના ઉપાયો ગુણબીજાધાનના કારણો સુંદર રીતે બતાવ્યા છે.

(૨) સાધુધર્મ પરિભાવના - સાધુ ધર્મની પરિભાવના એટલે ભાવના, જંખના, તત્પરતા - સાધુધર્મ પામવાની ઉત્કટતા. પાપનો પ્રતિધાત થાય. ગુણનું વાવેતર થાય એટલે પહેલાં પાંચ મહાત્રતો, કષાય ઉપશમ, ક્ષમાદિ દશ યત્તિર્ધ આદિની પરિભાવના અર્થાત્ ચારિત્ર ધર્મની તીવ્ર જંખના થાય. ચારિત્ર પામવાની પૂર્વ ભૂમિકા તેને લાવવા આશુત્રતોનું પાલન અભ્યાસ - સંયમ ન લેવાય તો ચાલશે પણ સંયમી પ્રત્યે બહુમાન નહીં હોય તો દૂબી જવાશે. આવી ભાવના કરવાની વાતો સુંદર શૈલીમાં સમજાય તેવી ભાષામાં આ સૂત્રમાં છે.

(૩) પ્રરજ્યા ગ્રહણ વિધિ - પૂર્વ ભૂમિકા આવે ચારિત્ર પ્રત્યે - સંયમી પ્રત્યે બહુમાન આવે - ચારિત્રની

ઝંખના જાગે તો ચારિત્ર લેવાય. તેથી ત્રીજા સૂત્રમાં ચારિત્ર કેવી રીતે ગ્રહણ કરવું તેની વિધિ ની અદ્ભૂત વાતો છે.

જંબૂસ્વામીને ચારિત્રની તીવ્ર ઝંખના હતી. તો પરિવાર સાથે ચારિત્ર માર્ગ પ્રયાણ કર્યું.

(૪) પ્રવ્રજ્યા પરિપાલન - ચારિત્ર લેવાથી મોક્ષ નથી મળતો. અનંતકાળમાં અનંત વખત ચારિત્ર લીધું છે. ઇતાં સંસારની રખડપણી અટકી નથી. ચારિત્ર (પ્રવ્રજ્યા) ગ્રહણ કર્યા પછી ઉત્કૃષ્ટ પ્રકારે ચારિત્ર પાલન કરવુંપણે. ચારિત્રનું ઉત્કૃષ્ટ પાલન કેવી રીતે થાય તેનું સુંદર વર્ણન આ રૂથા સૂત્રમાં છે.

(૫) પ્રવ્રજ્યા ફલ - ચારિત્રની પરાકાણાએ પહોંચી સર્વ કર્મનો ક્ષય થાય તેજ સિદ્ધ સ્વરૂપની મોક્ષની પ્રાપ્તિ આ પમાં સૂત્રમાં મોક્ષની વાત કરેલ છે. ચારિત્રથી જ મોક્ષ મળે તેથી આ સૂત્ર પ્રવ્રજ્યા ફલ નામનું છે.

આ રીતે પાંચ સૂત્રમાં તળેટીથી શિખર સુધીનીસંસારથી મોક્ષ સુધીની યાત્રા છે. તેથી આપણી આ પ્રક્રિયા સંસારમાં રખડપણી કરતા સંસારમાં જ સુખને માનતા - કર્મને વશ બનેલા આત્માને સાચા સ્વરૂપની ઓળખાણ કરાવી આત્માને પરમાત્મા બનાવવાની અદ્ભૂત સાધના છે.

પંચસૂત્ર ગ્રન્થના કર્તા માટે સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ નથી મળ્યો. પરંતુ એક વિકમની ૧૭ મી શતાબ્દીની પંચસૂત્રક મૂળની પ્રતિના છેલ્લા પાને “સમત્તં પંચસૂત્રકં । કૃતં ચિરંતનાચાર્યેવિવૃત્તં ચ જાકિની મહત્તરાસૂનું શ્રી હરિભદ્રા ચાર્યેઃ ।” એવો ઉલ્લેખ છે.

કેટલાક આચાર્યો નું એવું માનવું છે કે, “ટીકા ઉપરથી લાગે છે કે સૂત્ર કર્તા પણ આ હરિભદ્રસૂરિજી છે. કેમકે મૂળ ગ્રન્થની અને ટીકાની ભાષા શૈલી મળતી આવે છે. વિવરણ પણ વિશાદ છે. પોતાનો ગ્રન્થ હોય તો જ આવું વિશાદ વર્ણન કરી શકાય. એવું લાગે છે. જો કે આચાર્ય ભ. વિદ્વાન હોવાથી વિશાદ વર્ણન કરી શકે.” તત્ત્વમૂકેવલિ ગમ્યમૂકોઈ વિશેષ ઉલ્લેખ ઘ્યાલમાં નથી. તેથી ગ્રન્થકર્તા ચિરંતનાચાર્ય ભ. છે એવું માનીએ.

કર્તાને જાણીએ તો કૃતિ ઉપર વિશ્વાસ આવે માટે આપણે કર્તાને ઓળખવા જોઈએ. કર્તાનો ઉલ્લેખ નથી મળ્યો. પરંતુ ટીકાકાર પૂજ્યશ્રીની વાતો પણ જાણી શકીએ ને ?

પંચસૂત્રની વાત કરવા પૂર્વ આપણે ૧૪૪૪ ગ્રન્થના રચયિતા યાકિની મહત્તરાસૂનું પૂજ્ય હરિભદ્રસૂરિજી મ. ને જાણીએ. એમના અદ્ભૂત જીવનને જાણીએ અને માણીએ.

હરિભદ્ર નામના પ્રાક્તિક કહૃર પંથી જૈન ધર્મના કહૃર દેખી ઇતાં પરમાત્મા શાસનને સમર્પણ બની જૈન શાસનને અદ્ભૂત ગ્રન્થોની બેટ ધરી છે. એવા પૂજ્યશ્રીને આવતા અંકે જોઈશું.

બસ ઈતજાર કરવો આવતા અંકનો... (કમશઃ)

ધર

એક બિલ્ડર હતો. મકાન બનાવીને વેચી દેવાનો એનો વ્યવસાય. એની જોડે એની ટીમમાં એક સુથાર પણ હતો. વર્ષોથી બંને જણા સાથે કામ કરે. બિલ્ડર મકાનનું ખોખું ઉભું કરે, પછી એને સુથાર અંદર બહારથી બરાબર શાણગારીને આકર્ષક બનાવી આપે. સુથારની મહેનત, ધગશ અને કારીગરીના લીધે જ એ બિલ્ડરનાં મકાનો વેચાતાં હતાં એવું પણ લોકો કહેતા. અને સુથાર પણ ખૂબ જ ધગશથી પોતાનું કામ કરતો.

એમ જ કામ કરતા કરતા વર્ષો વીતી ગયાં. સુથારની ઉમર પણ વધી. હવે એને કામ કરવાનો કંટાળો આવવા માંડ્યો. રોજેરોજ એને નિવૃત્તિ લેવાના વિચારો આવવા માંડ્યા. એક દિવસ કંટાળીને એણે બિલ્ડરને પોતાના નિર્ણય અંગે જણાવી જ દીધું. પોતાના સંચય કરેલા ધનમાંથી એ નાનકું ઘર ખરીદીને નિવૃત્ત જીવન ગાળવા માગે છે એવું પણ કહ્યું.

હવે, આવો સરસ કારીગર નિવૃત્ત થાય એ બિલ્ડરને જરા પણ નહોતું ગમતું. એનાં ઘણાં મકાનો હજુ બનવાનાં બાકી હતાં. તો વળી કેટલાંકમાં ફર્નિચર બાકી હતું અને આ સુથાર જેવું ઉત્કૃષ્ટ કામ બીજો કોઈ સુથાર કરી શકે કેમ એ અંગે પણ એને શંકા હતી.

સુથારની વાત સાંભળી બિલ્ડર બે-ચાર ક્ષણ આ બધા વિચારોમાં ખોવાઈ ગયો. પછી કહ્યું, ‘ભલે ભાઈ ! જેવી તારી મરજી. તારી જિંદગી અંગેના નિર્ણયો લેવા માટે તું સ્વતંત્ર છે, પણ તું જો ખૂબ જ ન થાક્યો હોય તો મારું એક છેલ્લું કામ કરી આપે ખરો ? મને એક અત્યંત સુંદર ઘર બનાવી આપ. હું તને ખોખું ઉભું કરી આપીશ. બાકીનું બધું જ મટીરિયલ તું પસંદ કરજે, પરંતુ એવું સરસ બનાવજે કે હું જેને વેચું એ ખુશ થઈ જાય !’

સુથારને આ જરા પણ ગમ્યું નહીં. નિવૃત્ત થઈ જવાની એને તીવ્ર ઈચ્છા થઈ આવી હતી, પરંતુ શું થાય ? બિલ્ડર સાથે આટલા વર્ષનો સંબંધ હતો અને એણે પણ છેલ્લા એક કામ માટે જ તો કહ્યું હતું. કયવાતા મને એણે હા પાડી.

સુથારે હા તો પાડી, પરંતુ એ એની ઈચ્છા વિસુદ્ધની હા હતી. એણે ઘર બનાવવાનું શરૂ તો કર્યું, પરંતુ બિલકુલ મન વગર. ભરપૂર કંટાળા સાથે એ કામ કરતો. ન તો એણે ડિજાઈનનો ઘ્યાલ રાખ્યો કે ન તો મટીરિયલ સારું વાપર્યું. બસ, એને તો જેમ બને તેમ જલદી કામ પૂરું કરી નિવૃત્તિ લઈ લેવી હતી. ઘરની અંદર-બહારની સજાવટ પૂરી થઈ ત્યારે એણે બિલડરને મકાન જોવા બોલાવ્યો.

બિલડરે આવીને ઘરનું નિરીક્ષણ કર્યું. પછી સુથારનો હાથ પકડી એ બોલ્યો, ‘આઈ ! તેં ઘણાં વરસ સુધી મારી સાથે કામ કર્યું છે. ક્યારેય કામચોરી નથી કરી. આપણી ફર્મની આવી સરસ સેવા બદલ હું પણ તારી કદર કરવા માગું છું. હકીકતમાં મારે આ ઘર વેચવું જ નથી. મારે એ તને બેટમાં આપવું છે ! જો પહેલાથી હું તને એ કહી દેત તો તું મટીરિયલમાં કરકસર કરીશ અને મને ઓછો ખર્ચ થાય તેવો પ્રયાસ કરીશ એવી મને બીક હતી. એટલે એ વાત હું તને આજે છેક કહું છું. આ લે આ ચાવી ! હવે તારે બીજે ક્યાંય નાનકું ઘર શોધવાની જરૂર નથી. તારી ઈમાનદારી અને મહેનતની કદરરૂપે આ મારા તરફથી તને બેટ છે ! આજથી આ ઘર તારું છે !’ સુથારના હાથમાં ઘરની ચાવી મૂકતા બિલડર એને બેટી પડ્યો.

સુથારને તો કાપો તો લોહી ન નીકળે એવા એના હાલ થઈ ગયા. પોતાના માટે જ બનેલા ઘરને બનાવવામાં એણે કેટલી બધી દિલદગડાઈ કરી હતી ? આખી જિંદગી અન્ય લોકો માટેબનેલાં ઘરોને ઉત્તમ રીતે સજાવવામાં કોઈ કસર છોડી નહોતી અને પોતાના ઘરને જ કેવું ભંગાર બનાવ્યું હતું ? અન્ય લોકોના ઘર માટે ઉત્કૃષ્ટ મટીરિયલ વાપરનાર એણે આ છેલ્લા ઘરની બનાવટમાં કેવું ખરાબ અને ગમે તેવું મટીરિયલ ઉપયોગમાં લીધું હતું ? પરંતુ હવે શું થાય ? કોને કહે ? હવે તો જેવું એણે પોતે જ બાંધ્યું હતું એવું જ સ્વીકારીને એમાં જ રહેવાનું હતું ! હા, ચાવી સ્વીકારતી વખતે એનાથી સ્વગત જરૂર બોલાઈ ગયું કે, ‘જો એવી ખબર હોત કે મારે જ આમાં રહેવાનું છે તો આ ઘરને થોડુંક વધારે સારું ન બનાવત ?’

આપણે પણ આપણી જિંદગી નામનું ઘર બનાવનાર આવા સુથાર જ છીએ ને ? ક્યારેય એવું વિચારીએ છીએ ખરા કે જે આજે બનાવીએ છીએ એમાં આવતી કાલે આપણે જ રહેવાનું છે ?

સૂત્ર પરિશીલન

નવકાર - 3

- પંન્યાસ પ્રશ્નમેશપ્રભ વિ. ગણે.

નમસ્કાર મહામન્ત્રમાં “નમો” પદ પહેલાં આવે છે. આ નમો પદ નમૃતાનો સૂચક છે. નમૃતા આવે તો નમાય નમો નમાવે છે માટેજ નમ્ર બનાવે છે. નમૃતાની સાથે કૃતજ્ઞતા પણ બતાવે છે. કૃતજ્ઞતા પ્રગટે તો જ નમાય - નમૃતા આવે. કૃતજ્ઞતા - નમૃતા આવે એટલે આદર ભાવ જાગે. ભક્તિ-સન્માનની લાગડી પ્રગટે.

નમસ્કાર મહામન્ત્રમાં પાંચ પરમેષ્ઠિને નમસ્કાર છે. પંચ પરમેષ્ઠિ પ્રત્યે આદરભક્તિ સન્માનની લાગડી પ્રગટે - પંચ પરમેષ્ઠિ પ્રત્યે કૃતજ્ઞતા ભાવ જાગે - નમૃતા આવે તો કરેલ નમસ્કાર અનંત ભવના બાંધિલા કર્માનો ભુક્કો ભોલાવી દે છે.

એક એક પદની સાધના થી અનંતા આત્માઓ મોક્ષમાં ગયા છે. જાય છે અને જશે. ખાલી નમો પદમાં અનંત કર્માનો ક્ષય કરવાની તાકાત છે. તો એક પદ કે આખો નવકાર ભાવથી ગણવાથી અનંત ભવોના કર્મ ખપે એમાં શી નવાઈ?

“નમો” શબ્દ માનસિક નમસ્કાર નો સૂચક છે. નમવું એટલે માત્ર મસ્તક જુકાવવું એટલું જ નહિ પણ મનને, મનના વિચારોને, મનના નિર્ણયોને, મનના ગમા - અણગમા ને પણ નમાવવા અર્થાત્ આ બધાને તુચ્છ ગણવા. પંચ પરમેષ્ઠિમાંથી જેને નમસ્કાર કરીએ છીએ તે જ મહાન છે તેમની સામે મારા મનના વિચારો, મનના નિર્ણયો, મનના ગમો-અણગમો બધું તુચ્છ છે. મારું અભિમાન ખોટું છે મનની બુદ્ધિને-ચિત્તના અહંકારને સર્વસ્વ ન ગણવા. માત્ર આત્માને કિયા કરવાના કરણ તરીકે જોવા.

નમસ્કાર મહામન્ત્રના પ્રથમ પાંચ પદો તીર્થ ને જણાવે છે. અને છેલ્લા ચાર પદો તીર્થ ભક્તિના ફળ રૂપે (પ્રાપ્ત થતા) તત્ત્વને જણાવે છે.

પ્રથમ પાંચ પદો તીર્થ એટલા માટે છે કે તેમને

કરવામાં આવતો નમસ્કાર તત્ત્વ પ્રાપ્તિમાં કારણ બને છે. તત્ત્વ એટલે આત્મ તત્ત્વ તે શુદ્ધ દ્રવ્ય - ગુણ - પર્યાયથી યુક્ત છે. અજ્ઞાન દશામાં કર્મ બંધનથી જકડાઈ મલીન બન્યો છે. કર્મના સંબંધથી છુટવાની તેની યોગ્યતા પણ રહેલી છે. તે યોગ્યતાનો વિકાસ આ પંચ-પરમેષ્ઠિ રૂપ તીર્થના સંબંધથી થાય છે.

અરિહંત - સિદ્ધ - આચાર્ય - ઉપાધ્યાય અને સાધુ એ તીર્થ છે. કેમ કે તેમને પૂર્વ તીર્થના સેવનથી શુદ્ધ-દ્રવ્ય-ગુણ પર્યાયની પ્રાપ્તિ કરેલી છે. અથવા કરવા માટે પ્રયત્નશીલ છે. અને એ માર્ગ ચાલીને તત્ત્વ પ્રાપ્તિ કરવાનો માર્ગ અતિશયવાળી વાણી અને અતિશયવાળા જીવનથી દર્શાવી ગયા છે. “બધા જીવો ને તત્ત્વની પ્રાપ્તિ થાઓ.” એવો તેમનો સંકલ્પ અને ભાવના હોવાથી તેમનું સ્મરણ - ધ્યાન - પૂજન - સ્તવન અને આજ્ઞાપાલન આદિ તત્કાળ ફળે છે. તેથી પાછળના પદરૂપ ચુલિકામાં કહ્યું છે કે, “એ પાંચને કરેલ નમસ્કાર સર્વ પાપનો નાશ કરે છે અને સર્વ મંગલોમાં પહેલું (શ્રેષ્ઠ) મંગલ છે.

આત્મ તત્ત્વનું અજ્ઞાન અને મોહ એ પાપ હતું તે આત્મતત્ત્વના જ્ઞાન અને વિવેક દ્વારા નાશ પામે છે. તે વિવેક પંચ પરમેષ્ઠિના ધ્યાન - નમસ્કાર - સ્મરણથી જાગૃત થાય છે. માટે પંચ પરમેષ્ઠિ તીર્થ સ્વરૂપ છે. તીર્થની સેવાથી ઉત્પન્ન થતું પુણ્ય પાપનો નાશ કરે છે અને તેથી જાગેલો વિવેક ધર્મ મંગલ દ્વારા શુદ્ધ આત્મ તત્ત્વની પ્રાપ્તિ કરાવે છે. તેમ પંચ પરમેષ્ઠિ ને કરેલ નમસ્કાર થી ઉત્પન્ન થયેલ પુણ્યનું પણ જાણવું. તે પુણ્યથી પણ શુદ્ધ આત્મ તત્ત્વની પ્રાપ્તિ થાય છે. માટે પંચ પરમેષ્ઠિ તીર્થ સ્વરૂપ છે.

મહાનિશીથ સૂત્રમાં કહ્યું છે કે, “જેની જિબ્બાના અગ્રભાગ પર નવકાર અસ્ખલિતપણો રહે છે તે શ્રુત

સાગરના પારને પામી જાય છે.”

નવકારના પાછળના ચાર પદને ચુલિકા કહેવાય છે. ચુલિકા એટલે શિખર પહેલાં પાંચ પદો પૂજ્ય-તીર્થ સ્વરૂપ છે. એમને કરેલા નમ્સકારનું મહત્વ પાછળના ચાર પદો બતાવે છે.

એસો પંચ નમુક્કારો એ પાંચેયને કરેલ નમ્સકાર, સવ્વપાવપ્પણાસણો - સર્વ પાપનો નાશ કરે છે... આ બે પદો દ્વારા પંચ પરમેષ્ઠિને કરેલ નમ્સકારનું અતિ મહત્વ સમજાય છે. જે ક્ષણે પંચ પરમેષ્ઠિને નમ્સકાર કરો છે તે જ ક્ષણે સર્વ પાપનો નાશ થાય છે. થોડા પાપો નહીં સધળા પાપો નો નાશ થાય. પાપો નો નાશ થાય એટલે આત્મા પરમાત્મા બને.

વળી મંગલાણ ચ સવ્વેસિં, પઢમં હવર્દ મંગલં - સર્વ મંગલોમાં પહેલું (પ્રધાન) મંગલ છે. નવકાર ચૌદ પૂર્વનો સાર છે. નવકાર સધળા મંત્રોની જન્મભૂમિ છે. નવકાર વિના કોઈ મંત્રો સફળ થઈ શકતા નથી. આપણી સધળી કિયાની શરૂઆત નવકારથી થાય છે.

કોઈ પણ મંગલની ઉત્પત્તિ નવકારથી જ થાય. સધળા મંગલોનું મૂળ નવકાર છે. માટે જગતના સર્વ મંગલોમાં શ્રેષ્ઠ (પ્રધાન) મંગલ નવકાર છે.

ભાવથી નવકાર ગણનાર પંચ પરમેષ્ઠિ પદમાં સ્થાન પ્રાપ્ત કરી સિદ્ધપદની પ્રાપ્તિ કરે છે. માટે પાંચ પદોનું મહત્વનો છે જ પરંતુ પાછળના રૂપદો આ પાંચ પદોની મહત્ત્વા બતાવતા હોવાથી તે પણ અતિ મહત્વના છે. નવકારના નવેય પદ અતિ મહત્વના છે.

નવપદની સાધનાથી નવનિધિની પ્રાપ્તિ થાય. હ્ર અક્ષરોથી અડસડ તીર્થની યાત્રાનો લાભ મળે નવકારની આઠ સંપદાથી આઠ સિદ્ધિઓની પ્રાપ્તિ થાય છે.

નવકાર સર્વ શાસ્ત્રની ચાવી છે. નવકારની સાધનામાં લીન બને તે સર્વ શાસ્ત્રોનો પાર પામી

આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપને મેળવે છે. સિદ્ધ સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ કરે છે.

નવકારમાં પ્રથમ બે પદોના નમ્સકારથી દેવ તત્ત્વને નમ્સકાર થયો, પછીના ત્રણ પદોથી ગુરુ તત્ત્વને નમ્સકાર થયો. છેલ્લા રૂપદોથી ધર્મ તત્ત્વને નમ્સકાર થયો. કારણ બે પદમાં દેવ તત્ત્વ છે, ત્રણ પદમાં ગુરુ તત્ત્વ છે, રૂપદમાં ધર્મ તત્ત્વ છે. આથી સંપૂર્ણ નવકાર ગણવાથી દેવ-ગુરુ-ધર્મની એક સાથે આરાધના થઈ.

આપણામાં રહેલ આત્મ તત્ત્વને પ્રગટાવનાર અર્થાત્ સ્વાનુભૂતિથી ઓળખાવનાર દેવતત્ત્વ છે, દેવ તત્ત્વ અને તેમાં રહેલી અનન્ય શક્તિને દેખાડનાર ગુરુ તત્ત્વ છે. તેથી જ તે પૂજ્ય છે, અને જે દેવતત્ત્વ આપે છે, ગુરુ તત્ત્વ દેખાડે છે. તે આત્મ તત્ત્વને અનુભવવાની (પ્રગટાવવાની) શક્તિ ધર્મ તત્ત્વ જ આપે છે.

આવી દેવ ગુરુ અને ધર્મ તત્ત્વની અદ્ભૂત સાધના નમ્સકાર મહામન્ત્રમાં છે. આપણો નવકારની સાધનામાં લીન બની આત્માને ઓળખવાની કોશીશ કરીએ. વિશેષ આવતા અંકે જોઈશું.

કા	ચ્છ	�	રિ	ચા	વ	હિ	ચા	સં
ર	ન	ચ્છ	જિ	ધુ	પં	અ	લો	સા
ન	વ	કા	ર	લ	ચિં	જિ	ગા	ભ
વં	જ	ર	ણ	જં	ધુ	ત	સ્સ	ર
દિ	ય	ગ	બૃ	હ	ડ્રે	શાં	તિ	હે
ચુ	વી	પં	ચિં	હિ	ચ	તિ	તિ	સ
જં	ચ	ગ	મ	તા	જ	વી	ક	ર
જ	રા	જં	કિં	ચિ	મ	લ	અ	દા
ગ	ચ	લો	ગા	અ	તી	વાં	ન્ન	ણા
ન	મો	હ	ત	ર્થ	જ્ઞ	દ	ત્થ	સુ

આ કોષ્ટકમાંથી પાંચ પ્રતિકમણ સૂત્ર ના ‘૧૫’ નામ ઊભા પ્રાંસા-આડા છે તે શોધો. નામ શોધી ૨૫-૭-૨૦૧૬ પૂર્વે મોકલાવવું જે સાચા તેઓનું નામ લખવામાં આવશે.

‘વાતસલ્ય ભીનું હૃદય’

આર્યાવર્ત....

ભારત વર્ષની ભવ્ય ભૂમિ

ગરવી ગુજરાત

ગુજરાતના મુગુટ સમાન રાજનગર.

મુગુટની કલગી સમાન સમીપવર્તિ, લીલીછમ હરિયાળીઓથી આહુલાદક લીલાછમ ખેતરો જીવને જીવન આપી રહ્યા છે, પ્રાણીગણ અને મનુષ્યગણના જીવનમાં જ્યાં આનંદની છોળો ઉછોળે છે. એવું-
નાનકું પરગણાનું કરોલી ગામ....

સં. ૧૯૮૮ ની સાલ.

જેઠ મહિનાની સુદ પાંચમનો દિવસ.

ઉગતા સૂરજના કૂણા કિરણો ધરતીની પીઠ પંપાળી તેને ઉખા આપતા હતાં. પંખીઓ કિલકિલાટ કરતા પાંખો પ્રસારી ઉડાઉડ કરવા લાગ્યા હતાં. ખૂલ્લામાં ખાટલા ઢાળીને સુતેલા લોકો હવે ઊંઘ બંખેરીને ઊઠી ચૂક્યા હતાં.

એવા સોહામણા સમયે ગામમાં મનસુખભાઈના ઘરે હર્ષની કીકીયારીઓ થતી હતી. ભયંકર ગરમીમાં પણ આજે હંડકની અનુભૂતિ થઈ રહી છે.

કારણ એક જ છે.

મનસુખભાઈના ઘરે સોળે શાશગાર સજેલા શાશગાર બેનીની કૂખે આજે એક પુત્ર ઉપર બીજા પુત્રનો જન્મ થયો છે.

ઘર ઘરમાં દીવડા પ્રગટી ગયાં છે.

ઘટ - ઘટમાં જ્યોત વ્યાપી ગઈ છે.

કણ-કણમાં આનંદનો અવતાર થયો છે.

લે. મુ. હેમહર્ષ વિ.

(પાર્ટ - ૧)

ભયંકર ઉનાળામાં પણ જાણે દીપાવલી....

એવું લાગે છે કે કોઈ પુષ્ય પુરુષ ધરતી પર અવતર્યો છે.

આજા ગામમાં ચોરે ને ચૌટે એક જ વાત ચર્ચાઈ રહી છે. એક વખત ગામના બજારમાં બે બહેન-પણીઓ બેગી થઈ. એકે બીજીને કહ્યું. અરે, સાંભળે છે કે નહિ ? શું છે બોલને જલ્દી. આજે આપણા ગામમાં એક પુષ્યપુરુષનો જન્મ થયો છે. અલી... બેટા કોના તાં જલ્દી કહે ? એય... પેલી શાશગારના ત્યાં...

શાશગારના તો ખરેખર ભાગ્ય ખુલ્લી ગયાં. પોતાના નામ પ્રમાણે ભાગ્યમાં પણ શાશગાર થયો છે. પરિવારમાં પણ શાશગાર.. આપણા ગામમાં પણ શાશગાર... ચારે તરફ શાશગાર... શાશગાર...

અરે, બાબલાની તો શી વાત કરું ?

રૂપરૂપનો અંબાર... ચંદ્ર જેવુ મુખ... માંજરી માંજરી આંખો. ગોરા ગોરા ગટુક.. ગટુક ગાલ... જાણો, કૈલાસ પર્વતનો તડકો મૌંઢે ચોપડી દીધો હોય તેવું ગુલાબી ગાલનું સૌંદર્ય છે.

બટુક... બટુક કાન.... બોર જેવું નાક...

હું... હું... હું... શું વાત કરે છે ? ક્યારે જન્મ્યો ? કંઈ ખબર જ ન પડી ?

અરે, બે દિવસ પહેલાં જ.

આ રીતે બે સ્ત્રીઓ વાત કરી રહી હતી. ત્યાં જ એક

સ્ત્રી બોલી...

અલી... એય... બધી વાત સાચી ગમે તેવો સરસ -
મજાનો બાળક હોય પણ નામ વગર તો બાળક કેવી
રીતે શોંભે.

બન્ને સ્ત્રી બેગી થઈને મનસુખભાઈના ઘરે ગઈ
અને પૂછ્યું બાળના નામ માટે. નામ તો હવે પાડવાનું
છે. શાશ્વત બેને કહ્યું.

થોડા દિવસના વાણાં વાઈ ગયા અને બાળકના
ફર્દીબા બબુબેન આવ્યાં. મનસુખભાઈ ખુશ... ખુશ થઈ
ગયાં. આજે બહેન ઘરે આવી છે.

“પાની હૈ મગર ધ્યાસ નહીં તો ક્યા ?

અવસર હૈ પર આશ નહીં તો ક્યા ?

પાસકતા હૈ ઈન્સાન દર મંજિલ

સબકુછ હૈ પર પ્રેમ નહીં તો ક્યા ?”

ભગ્રીજાને રમાડવા ફર્દીબા આવ્યા છે. “વ્યવહારમાં
એવું પ્રચલિત છે કે નામ તો ફર્દીબા જ પાડે” એ ન્યાયે
ભાઈ બેનને પૂછે છે. બહેન નામ શું લાવી છે ?

બદીલા મેં જ્યોતિષીને પૂછ્યું હતું. આપણા વીરાની
વૃષભ રાશિ આવે છે. બરાબર છે. વૃષભ રાશિમાં તો
બ..વ..ઉ આવે. શું નામ પાડીએ બકબકીયો...

ના...ના... આવી શું મજાક કરે છે.

હું તો સરસ નામ લાવી છું બુલાખી...

ઓલી... જોલી... પીપલપાન..

ફર્દીબાએ પાડ્યું બુલાખી નામ....

(કમશઃ)

શાબ્દ સૂટોકુ : ૪

શ્રી અભિજિતનાથાય નમ:

ય	જિ	મ:		થા				
શ્રી		અ	ન	ય				
ન		થા			શ્રી		ય	
	અ	ન			ત	મ:		શ્રી
		ના		મ:		જિ		
મ:		ત	જિ			ના	થા	
ના		જિ			અ		થા	
			શ્રી	થા	ન		ના	
			જિ		ય	ત	મ:	

શાબ્દ સૂટોકુ : ૩ નો જવાબ

શ્રી અધિષ્ઠબ્દેવાય નમ:

દે	શ્રી	ન	ય	અદ	વા	ભ	મ:	ષ
ષ	વા	મ:	શ્રી	ભ	ન	દે	અદ	ય
અદ	ભ	ય	મ:	ષ	દે	શ્રી	વા	ન
ય	મ:	ભ	દે	ન	શ્રી	વા	ષ	અદ
વા	ન	ષ	અદ	ય	ભ	મ:	દે	શ્રી
શ્રી	દે	અદ	વા	મ:	ષ	ન	ય	ભ
ન	અદ	વા	ભ	દે	ય	ષ	શ્રી	મ:
મ:	ષ	દે	ન	શ્રી	અદ	ય	ભ	વા
ભ	ય	શ્રી	ષ	વા	મ:	અદ	ન	દે

સૂચના :-

- (૧) અહીં નય બોકસ છે. દરેકમાં ૬ ખાના છે.
- (૨) દરેક બોકસમાં ‘નામ’ ના ૬ અક્ષર આવવા જોઈએ
- (૩) દરેક આડી - ઊભી પંક્તિમાં પણ આવવા જોઈએ.

મલદારી શ્રી રાજશેખરસૂર્ય વિરચિત વિનોદાત્મકથા સંગ્રહમાંથી અનુવાદ

● જુદ્ધપાગલ્યા ઉપર અમાત્યની કથા ●

કોઈ એક અપુન્યવંતને જે કાંઈ તે કરતો તે સર્વ આપત્તિ માટેજ થતું હતું. એક દિવસ તે ભિત્ર પાસેથી બળદો લઈ હળ ખેડતો હતો. ભધાલ સમયે તે બળદોને તેણે રસ્તા ઉપર રાખ્યા. તે વખતે તેનો ભિત્ર ભોજન કરતો હતો તેથી તે તેની પાસે સોંપવા ગયો નહિ, પણ ‘તેણે દસ્તિએ દીઠા છે તેથી લઈ લેશે.’ તેમ વિચારી કદ્યા વિના ઘેર ચાલ્યો ગયો. તે બંને બળદ રસ્તા ઉપર આગળ ચાલ્યા. તે વખતે આગળ જવાથી ચોરો તેને ઉપાડી ગયા. પછી તે બળદનો સ્વામિ તે અપુન્યવંત પાસે બળદો લેવા આવ્યો. તે બળદો આપવા શક્તિવંત થયો નહિ, તેથી તેનો ભિત્ર તેને રાજ-દરબારમાં લઈ ગયો. તે રસ્તે જતા હતા તે વખતે કોઈ અશ્વ ઉપર બેઠેલો મનુષ્ય તેમની સન્મુખ આવતો હતો. ઘોડાએ તોફાન કરી તે માણસને પછાડ્યો. પછી અશ્વ દોડતો ભાગી જતો હતો, તેથી તે પડી ગયેલો માણસ બોલ્યો કે – “આ ઘોડાને લાકડીથી મારીને પણ થોભાવો.” તે અપુન્યવંતે ઘોડાના મર્મસ્થળમાં એક લાકડી મારી, તેથો ઘોડો મરી ગયો. તે ઘોડાવાળાએ પણ તે રંકને પકડ્યો. પછી તેઓ નગરમાં આવ્યા. તે વખતે સૂર્ય અસ્ત થવાની તૈયારીમાં હતો, તેથી નગરની બહારના ભાગમાં તેઓ સુતા. તે સ્થળે ઘણા નટો સુતેલા હતા. પેલો રંક વિચારવા લાગ્યો કે – “આ આપત્તિ-રૂપી સમુદ્રમાંથી મારો પાર આવે તેમ નથી. તેથી ગળે ફાંસો ખાઈને હું મરી જાઉં તો સારું.” તેણે તે પ્રમાણે કરવાનો આરંભ કર્યો, પરંતુ ગળે બાંધેલ વસ્ત્ર જીર્ણ થઈ ગયેલું હોવાથી તુટી ગયું, તેથી તે રંક નીચે સુતેલા નટોના ઉપરી ઉપરજ પડ્યો. તે નટોના અધિપતિનું તે રંક માણસના ભારથી ગળું દબાવાને લીધે તે તરત જ મૃત્યુ પામ્યો, તેથી નટોએ પણ તેને પકડ્યો. પ્રભાત થઈ ત્યારે બધા એકદા થઈને રાજાપાસે ગયા. સર્વએ પોતપોતાનો વ્યતિકર કહી સંભળાવ્યો. રાજકુમાર તથા અમાત્યે તે રંકને બધું પૂછ્યું. તે રંકે દીન મુખવાળા થઈને કહ્યું કે – “દેવ ! તે બધા જે કહે છે તે સર્વ સત્ય છે.” તેના ઉપર અત્યંત દયા આવવાથી અમાત્ય બળદવાળા તરફ જોઈને બોલ્યો કે – “આ માણસ તને બળદ આપશે; પરંતુ તે તારી આંખો કાઢી લેશે. જ્યારે તે ચક્ષુવતી બળદ જોયા ત્યારે જ તે તારો અનૃથી થયો છે. જો તે ચક્ષુવતી બળદ જોયા ન હોત તો તે ઘેર જાત નહિ. જે વસ્તુ જેણે જેને આપી છે તે વસ્તુ લેનાર જો તે કબુલ ન કરે તો તે વસ્તુ તેને આપી દેવી જોઈએ, તેથી તેમ કરીને તું તારે ઘેર જા.” ઘોડાના સ્વામીને અમાત્યે કહ્યું કે “આ રંક તને તારો ઘોડો જરૂર પાછો આપશે, પરંતુ તે તારી જિબ્બા કાપી લેશે; કારણ કે તે જીબ્બા વડે કહ્યું છે કે – ‘આ ઘોડાને લાકડીવતી મારીને પણ થોભાવો.’ તારા એવા કથનથી આ રંકે મારેલ લાકડીથી તારો ઘોડો હણાઈ ગયો. તારી આ ફરિયાદથી આ રંકનો દંડ કરવામાં આવે, તો તારી જીબ્બાને પણ શિક્ષા શા માટે ન કરવી ?” પછી નટ તરફ જોઈને અમાત્યે કહ્યું કે “આની પાસે કાંઈ છે નહિ, તેથી તેની પાસેથી તમને શું અપાવું ? પરંતુ એટલું તે કરશે કે તે નીચે સુવે અને તમારામાંથી કોઈ મોટો માણસ હોય તે જીર્ણ વસ્ત્ર વડે જાડ ઉપર ગળાફાંસો બાંધે, અને પછી તે માણસ આ રંક ઉપર પડે. પછી ભલે આ ગરીબનું હોય તે થાય.” આ પ્રમાણેનો ન્યાય સાંભળીને બધા ફરિયાદ કરનારાઓ તે રંકને મુક્ત કરીને ચાલ્યા ગયા.

સાર - બુદ્ધિવૈભવ આગળ સર્વ કાર્યની સિદ્ધિ થઈ શકે છે, અને બુદ્ધિ કેળવવાથી સર્વ સ્થળે પારગામી થઈ શકાય છે. બુદ્ધિવંત પુરુષ કયે વખતે કેવી રીતે બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરશે તે સમજ શકાતું નથી. ગમે તેવા દુસ્તર કષ્ટસમુદ્રનો પણ બુદ્ધિવંત પુરુષ સહેલાઈથી પાર પામી શકે છે. જ્ઞાનની આરાધના તથા જ્ઞાનીની પૂજા-ભક્તિ કરવાથી અને જ્ઞાનની આશાતના ત્યજવાથી ઉત્તમ અને સર્વ શાસ્ત્રમાં પારગામી બુદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.

૪ સુખી થવાની ચારી

લેખક : જૈન જ્યોતિષી કમલેશભાઈ એસ શાહ

જે બાળકો ભણવામાં આળસ કરે છે, બહાનાં બનાવે છે, ચંચળ છે, રૂચિ લેતાં નથી, ઈચ્છાશક્તિ નબળી ધરાવે છે. તેવાં બાળકોનાં મનને મજબૂત કરવા ભણવામાં સ્થિરત લાવવા અને અત્યંત સ્માર્ટ બનાવવા માટે “નવકાર મંત્ર” નાં માધ્યમ થી આ પ્રયોગ કરવાથી ખૂબ લાભ થાય છે.

પ્રથમ તો જણાવવાનું કે આ કોઈ જાડૂ-ટોનાં કે તાંત્રિક પ્રકીયા નથી. જેવી રીતે ચા પીવાની ઈચ્છા હોય તો ગાય પાસે જવાથી સીધી ન મળે પણ દૂધ ઘરે લાવી તપેલીમાં દૂધ-પાણી-ખાંડ-છા-મસાલો મીક્સ કરી ઉકાળવાથી છા બને છે અને રસ તૃપ્તિ થાય છે તો આ છા બનાવવાનો પ્રયોગ થયો કહેવાય. ઉપર મુજબનાં દ્રવ્યોનાં સંભિશ્રમણની પ્રકીયા તે સામાન્ય પ્રયોગ માત્ર છે તેમાં કોઈ જાડૂ-ટોના કે તાંત્રિક પ્રકીયા નથી. આમ સરળ રીતે સમજ લેવું.

પ્રયોગ :- પ્રથમ તુ અખંડ કાલી મીર્ચ લેવા. તેને ૨-૩ બૂંદ સરસવું તેલ લગાવી દેવુ. પછી તેને ૧ કટોરીમાં રાખી ધૂપ-દીપ પર થી ઉ વખત ધૂમાવી શુધ્ય કરવા પછી કટોરી હાથમાં રાખી “નવકાર મંત્ર” ની માત્ર ૧ લાંબી માળા ગણવી. ભગવાનને પ્રાર્થના કરવી કે મારાં બાળકનાં શરીર અને મનમાંથી આલશ વગેરે દૂર થાઓ અને મારું બાળક મહેનતુ બને નવકારજપ પછી તે ત્રણ સરસવતેલવાળા કાળા મરીને તાંબાનાં તાવીજ કે ડલ્બીમાં (નાની) ભરીને ઉ દિવસ બાળકનાં માથા નીચે રાખવુ, ચોથા દિવસે તે તાવીજ નદીમાં જલ પ્રવાહ કરવુ. તો તમારાં બાળકનાં મનમાંથી આળસ-બહાનાં બાજુ વગેરેદૂર થશે અને તે ભણવામાં રસ લેતું થશે. જરૂર પડ્યે આ પ્રયોગ ૫ - ૭ વાર કરવો.

તર્ક :- આ કોલમ વાંચનાર વ્યક્તિને કોઈપણ પ્રકારનો સંદેહ ન થાય માટે જાગાકારી આપવાની કે શનિ ગ્રહ વ્યક્તિને આળસુ-પ્રમાદી બનાવે છે. રાહુ ગ્રહ ઉલ્લા વિચારો લાવી વ્યક્તિને બ્રહ્મિત કરે છે. મંગળ ગ્રહ વ્યક્તિને જોમ-જુસ્સાવાન બનાવે છે. ને સૂર્ય ગ્રહ ખૂબ તેજસ્વીતા આપે છે. આમાં કાળા મરી તે શનિ-રાહુનું પ્રતીક છે. સરસવતેલ મંગળનું પ્રતિક છે. તાંબુ તે સૂર્યની ધાતુ છે. મન-મસ્તિકમાં નકારાત્મકતા ભરેલી હોય છે. માટે માથા નીચે રાખવાથી આ બધા ગ્રહોની પીડા ખેંચી લઈ વ્યક્તિને ઉર્જવાન બનાવે છે. આમ બાળકનાં ગ્રહો પણ સમતુલામાં આવે છે. નવકારનાં માધ્યમથી અરિહંતાદિનાં મંગલ આશીર્વાદ પ્રાપ્ત થાય છે. પ્રધાનપણે નવકાર મંત્ર છે અને ગૌણપણે જ્યોતિષીય ગ્રહો છે. જે બેલેન્સ થવાથી બાળકનાં મન-મસ્તકમાંથી આળસ-પ્રમાદ-બહાનાંબાજુ વગેરે નબળાં ખ્યાલો દૂર કરી બાળકને ઉર્જવાન બનાવી તેજસ્વીતા પ્રાપ્ત કરાવે છે.

સર્વે ભવન્તુ સુખિનઃ....

નમસ્કાર મહામંત્ર વિશે કંઈક

“નમો” પદ અને નમસ્કાર મહામંત્ર

ગત લેખમાં “નમો” પદ વિશે કંઈક જાણકારી મેળવી. હવે નમસ્કાર મહામંત્રની શુભ શરૂઆત જ્ઞાની ભગવંતે “નમો” પદ થી શરૂ કરી છે માટે આ “નમો” પદમાં ઘણાં બધા પરમાર્થિક રહસ્યો છુપાયેલા હશે તેમ માનવુ રહ્યુ. તે વિના જ્ઞાની ભગવંત બીજા ઘણાં બધા શુભ મંગલકારી શબ્દપર્યાય ને છોડીને આ પદ ને પાંચ વખત નમસ્કાર મહામંત્ર માં શા માટે વાપરે? વળી આ “નમો” પદ પ્રથમ પાંચ પક્ષિતમાં પ્રથમ શબ્દ સ્વરૂપે વાપરવામાં આવેલ છે. ત્યારે તેનાં ઊંડાજમાં જતાં તેમાં જગતનાં જીવોનાં શ્રેય માટે કંઈક રહસ્ય છુપાયેલું હશે તેમ માનવુ રહ્યુ.

“નમસ્કાર મહામંત્ર” નું આરાધન એ કિયાયોગ છે. તેનાથી થતો સ્નેહ પરિજ્ઞામનો વિકાસ એ ભક્તિયોગ છે. અને તેથી થતો આત્મ સ્વરૂપનો બોધ એ જ્ઞાનયોગ છે. આમ નમસ્કાર મહામંત્રમાં કિયા-ભક્તિ અને જ્ઞાન યોગની ત્રિપદી ગુણાયેલી છે. આ કિયા-ભક્તિ અને જ્ઞાન એકબીજાનાં પૂરક છે. અને તેનાં વગર આત્મા મુક્તિને પામતો નથી.

“નમો” પદ શરણાગત છે. જીવે આજ સુધી તરણ-તારણ દેવની શરણાગતિ નથી લીધી. શરણાગતિ લેતી વખતે શરણાગતિ આપનાર અરિહંતાદિ પંચ પરમેષ્ઠિનાં સુકૃતની, પ્રભાવની અને ગુણની અનુમોદના અવશ્ય કરવી પડે છે. અન્યનાં સુકૃતાદિ ગુણની અનુમોદનાનો મતલબ એમ પણ થાય કે જીવે પોતાનાં દ્વારા જન્મ જન્માંતરમાં થયેલ દુષ્કૃત્યોની ગર્હ અને નિંદા આલોચના કરી નથી.

“અરિહંત” એટલે શુધ્ય દ્રવ્ય-ગુણ પર્યાયની અનુભૂતિ કરનારા અને ઉપદેશ દ્વારા પોતે જે અનુભૂતિ કરી છે તેને માર્ગ સ્વરૂપે ઉપદેશ કરનારા છે. વળી પોતે

સ્વયં એ માર્ગ ચાલીને “સિધ્ય અવસ્થા પ્રાપ્ત કરી છે. એ જ માર્ગ-અનુભૂતિને માર્ગ જે કોઈ આત્મા ચાલે તેને અવશ્ય સિધ્ય પ્રાપ્ત થાય છે એવું વચન પણ આપે છે. પણ “નમો” પદ ને સમજ્યાં વગર મુક્તિમાર્ગની પ્રાપ્તિ શક્ય નથી. દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાયથી અરિહંતનું ધ્યાન કરવાનું જણાવવામાં આવેલ છે. “નમો” પદ વડે અરિહંતાદિને નમસ્કાર કરનારનો સંસાર સીમિત થઈ જાય છે. “ન” એટલે નાશ થાઓ અને “મો” એટલે મિથ્યામોહ “નમો” પદ વડે આરાધન કરનારનો મિથ્યામોહ નાશ પામે છે. તેથી અસત્તુ પ્રવૃત્તિછુટી જાય છે અને સત્તુ પ્રવૃત્તિ શરૂ થાય છે. તેમાં ઉત્તરોઉત્તર સાધનાનાં માર્ગ આગળ વધતાં અનુક્રમે તેનાં રાગ-દ્રેષ્ણનો ક્ષય થઈ શુધ્ય આત્મતત્ત્વને પ્રાપ્ત કરે છે. દુષ્કૃત ગર્હ વડે અસત્તુનો ત્યાગ થાય છે. અને સુકૃતાદિનાં અનુમોદન દ્વારા સત્તુનું સેવન થાય છે. શુધ્ય વ્યવહારમાં પ્રવેશ કરવાથી જીવનાં અનંતા ભવોનાં પાપનાં અનુબંધો તૂટે છે અને પુણ્યનાં અનુબંધો પડે છે.

આમ “નમો” પદ વડે ધર્મનાં શરણમાં જવાનું છે અને ધર્મનાં સ્વામી સાથે એકમેક થવાનું છે. ધર્મનાં સ્વામી ધર્મચક્રી ધર્મતીર્થપતિ કે ધર્મસારથી તરીકે ઓળખાય છે. તેમને “નમો” પદનાં માધ્યમથી મસ્તક ઝૂકાવી તેમનાં શરણમાં જવાનું છે. “નવકાર” તરીકે ઓળખાતાં આ મહામંત્રમાં “નવકાર” એટલે નવપદ - પદસ્થ - દેવ તત્ત્વ - ગુરુતત્ત્વ અને ધર્મ તત્ત્વને કર જોડવાનાં છે. આમ નવ + કર = હાથ જોડીને ધર્મનાં સ્વામી એવાં અરિહંતની સાથે પોતાનાં આત્મનો જોડવાનો છે. સુમેળ સેતું બાંધવાનો છે. અને કર્મથી પોતાની જતને અલગ કરવાની છે. આમ “ધર્મ” ની સાથે જોડાઈ જવાની કિયા એ જ “નવકાર” છે, કર થી

“હાથ” જોડવાનાં છે અને મન થી “માન” છોડવાનું છે. આમ તન-મન થી તેમની સાથે અભેદ થવાનું છે... એકમેક એકાકાર થવાનું છે.

આ “નમો” પદનાં ઉચ્ચારણ પૂર્વક “પ્રાણ” ચેતનવંત બનાવવાનો છે. અને તે પ્રાણની ગતિ વડે મન અને મનનાં મનન વડે ચિત્ત-બુધ્ય માં સહજતા-સરળતા નો સમન્વય જાળવવાથી તે બધા પરનો અહું ઓગળી જાય છે. ને વ્યક્તિમાં અહું ચાલ્યો જવાથી તે નિર્દ્દ્દિષ્ટ વ્યક્તિ તરીકે શુદ્ધ બનેછે. આ શુદ્ધ અતઃકરણમાં આત્મતત્ત્વનું પ્રતિબિંબ પડે છે. અને તેવી શુદ્ધ વ્યક્તિને દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાય થી અરિહંત તુલ્ય આત્મદર્શન થાય છે.

સામાન્ય થી “નમો” એટલે નમવુ-નમસ્કાર-કરવા-જૂકવુ-નમ્રતા દેખાડવી - કૃતજ્ઞતા બતાવવી - સામે રહેલી વ્યક્તિ / દેવ / ગુરુ / સંત પ્રત્યે આદર-ભક્તિ-સન્માન-અહોભાવની લાગણી પ્રકટ કરવી. આ “નમો” પદનાં ભાવપૂર્વકનાં ઉચ્ચારણથી આત્મ વિકાસ માટે પ્રથમ આવશ્યક એવા વિનયગુણની વુદ્ધિ થાય છે. વિનય ગુણ થી મન-વચન-કાયાની શુદ્ધિ શક્ય બને છે. “નમો” એ શબ્દ માત્ર નથી પણ દોષોનો નાશ કરવા માટે વિસ્ફોટકનું કામ કરે છે. વિષય-કષાયને શાંત કરે છે ધર્મધ્યાન ને પુષ્ટ કરે છે. કામ-કોધાદિ આંતર શત્રુઓને પરાજિત કરી તેમને પલાયન કરે છે.

આમ “નમો” એ સામાન્ય અને સહજ દેખાતો એક નાનો “શબ્દ” નથી પણ જીવ ને શિવ ગતિ તરફ લઈ જતો એક પ્રભાવિક મંત્ર સમાન છે. “નમો” પરમ બાંધવ તુલ્ય છે તેથી તે સમ્યક્તવ રત્નની પ્રાપ્તિ કરાવે છે. સાથે દુર્ગતિ રૂપી જેલ કાપી આપે છે અને સદ્ગતિ રૂપી મહેલ પણ અપાવે છે આમ “નમો” શબ્દમાં દુર્ગતિ... સદ્ગતિ અને પરમગતિની પ્રાપ્તિનાં રહસ્ય દૃપાયેલા છે.

આ મંત્ર આત્માની વિશુદ્ધિ કરનારો છે. તે કર્મથી મુક્તિ પણ અપાવે છે અને શાશ્વત સુખ ને પણ અપાવે છે. આમ આ સામાન્ય મંત્ર નથી પણ લોકોત્તર સુખને આપનારો મહામંત્ર છે. આ મંત્ર પદાવલિને રચનારાં સામાન્ય પુરુષો નથી પણ લોકોત્તર મહાપુરુષો છે. માટે આ મંત્રમાં “જો હોવે મુજ શક્તિ ઈસી સવિ જીવ કરુ શાસન રસીક” ની ઉચ્ચ ભાવના સમાયેલી છે. “બહુજન હિતાય... બહુજન સુખાય” આદિ જીવનાં કલ્યાણની ભાવના તેમાં અવતરે છે. જે મંગલનું કામ કરે છે. જીવનું પરમ શ્રેય કરે છે. જો નમસ્કાર મહામંત્રનાં એક પદમાં આટલી શક્તિ હોય તો તેનાં પાંચેય પદમાં-પાંચે પરમેષ્ઠિમાં જીવનું હિત કરવાની શક્તિ કેટલી હોય...? વળી આ પાંચેય પરમેષ્ઠિઓની શક્તિની સમન્વય “નવકાર સ્તોત્ર” માં ઉચ્ચારવામાં આવે તો તેમની શક્તિ અનંતગણી બની જાય છે જે સંસાર નિસ્તારનું કામ કરે છે.

આમ “નમસ્કાર મહામંત્ર” ના જપથી જીવમાં હિતાહિતની સમજણ આવે છે. તેથી જીવ હિતમાં પ્રવૃત્તિ કરે છે અને અહિતથી નિવૃત્ત થાય છે. તો આવા “નમસ્કાર મહામંત્ર” નાં આરાધન થી સ્વહિતનો વિચાર કરીએ, સર્વનાં હિતની ઉચ્ચ ભાવના ને પ્રવાહિત કરીએ અને તે દ્વારા આત્મતત્ત્વમાં સ્થિર થઈ આત્મબોધને પ્રાપ્ત કરીએ એ જ અભિલાષા.....

સર્વસ્યાપિ ચ સંઘસ્ય,

ભદ્ર-કલ્યાણ-મંગલ પ્રદદે ।

સાધુનાં ચ સદાશિવ,

સુતુષ્ટિ પુષ્ટિપ્રદે જ્યાઃ ॥

- કમલેશ સુમતિલાલ શાહ
મો. ૮૮૮૮૭૮૮૬૮૨

ڪلٽاس پنڈیت

کیاں ی خوہا ی بچپن مارں ? کیاں کیا شوہدی لَاوَو
میٹا میٹا سپن آونی دُنیا پاچی لَاوَو... موتار بِنگلا
لَوْ لَوْ مَارا، لَوْ لَوْ وَبَرَ پاچو، پِن، لَخَوَوَی، چاکنا-
ٹُکَڈا مُعِذَنے پاچا آپو...

آخो 'دی گھر آخانا بس ما�ے لَوْ نے فرتو 'تے
وَسْتُ گھر نی ٹلَوَی-سیَدَی امَثَی امَثَی کرتو 'تے
پِن لَخَوَوَی چاکنا ٹُکَڈا خیسَسا مانِھے بَرَتو 'تے
جُنَا پتَا رِلَ ٹیکَٹِنے مَمَتَاثَی سَبَرَتو 'تے
لَادَی ٹپر سُوتُو تَوَی اَنْخَوَ مَارِی ڈلَتَی 'تی
مَارِی یا تو دُنیا آخَی مَمَتَاثَی سَبَرَلَتَی 'تی
خَلَ خَلَ وَهَتَا ٹَنَدا جَلَمَانَ چَبَّالَیَوَی مَیں کِیدَا 'تَا
سَاگَرَ کِرَا خَارَا پَانِی کِنْکَ وَخَتَ مَیں پِیدَا 'تَا
مَارَنَ کَپَڈَا مَارَ ہَاثَی بَنْجَوَی مَیں تَوَی لَیَدَا 'تَا
کَوَنَ آخَا سُنَدَرَ دِیکَسَوَ بَچَپَن مانِھے دَیَدَا 'تَا
خَوہا یَلَانَ وَرَسَو نَے ہُنْ مَارَنَ گَرَمَانَ شَوَدُنْ ہُنْ
سَبَچَ پَدَلَی بَنْجَوَی نَے ہُنْ هَلَوَیَتَی پَنَپَالَوْ ہُنْ
شَانَتَ ٹَبَلَالَ پَدَدَانَ ہُنْ مَارَ فَرَتَوَ کَیَتَنْ ہُنْ
کیاں ی خوہا ی بچپن مارں... ? کیاں کیا شوہدی لَاوَو

کیاں کاگَزَ کی کَشَتَیَوَی بَارِشَ کا پَانِی !

شَادَ جَ کَوَیِ هَشَے جَے جَے جَگَجَیِ تِسِینَنَی اَسَماَنَی
گَجلَ نَ سَبَنَبَلَی ہَوَی ! مَرَغَتَرَی اَنَی جَمَ جَیِنَمَانَ پَدَ،
پَرِتَشَ اَنَے پَرِیَوَارَ پَاچَلَ کَلَاَکَوَ، مَهِنَاؤَوَ اَرَے وَرَسَو
وَدَفَیَ پَچَیَ دَرِیَا-کِنَارَ اَथَوا مَسَمَ نَ پَھَلَأَ
وَرَسَادَمَانَ کَوَیِ نَانَکَڈَا بَلَکَڈَانَ رَمَتَا جَوَیِ کَوَیِ پَنَ
سَانَدَنَشَیَلَ هَدَیَمَانَثَیَ سَرَیَ پَدَتَی وَسَهَ اَپَنَکَیَوَمَانَ.

کِلَاسَ پَنْدِیتَ پَنَ پَوَتَانَی اَاوَیِ جَ کَوَیِ جَوَنَیِنَی رَمَتَ
جَرَاجُدَانَ پَنَ عَمَدَانَ اَندَاجَمَانَ وَسَهَ کَرَے چَے !

اَنِنَدَراَ اَنَے ثَاکَنَی یَقَّبَوَ پَیِسَاتَی جَیِوَنَسَانَدَیَانَ کَانَدَ
اَنَے پَوَتَانَی بَچَپَنَ سَانَبَرَے چَے ! اَنَے اَنَے بَدَلَامَانَ اَے
جَیِوَنَانَوَ سَرَسَبَ بَلَلَ گَانَیِنَ اَپَوَوَا تَیَارَ چَے .

پَرِیَوَنَا سَپَنَا، پِن-لَخَوَوَی-چاکنا ٹُکَڈا - مَارَتَی
نَا گَھَرَ، ہُنَپَالَیَوَی اَنَنَ یَوَیِ جَیَوَیِ رَمَتَو اَنَے اَے بَدَھَانَی یَقَّبَو
اَथَاکَرَتَے وَہَوَانَ.

کَشَنْ جَ نَ کَرَوَانَوَنَ ہَوَی تَیَارَ پَنَ پُورَ گَھَرَنَ فَنَدَیِ گَلَوَانَ
نَوَوَ رَمَکَڈَوَ اَاوَیِ ہَوَی تَوَی اَنَے یَوَلَیِنَے جَ یَنَپَوَانَ،
بَاوَیِنَی چِنَتَاوَ اَنَے اَتَیَتَنَا بَارَ وِنَا کَوَیِ پَنَ سَگَوَدَ
کَے فَرَمَایِشَ وِنَا پَنَ ٹَنَبَیِ جَوَانَ.

اَاجَے جَلَنَ ثَاَيَ چَے اَمَنَنَے اَے سَمَثَخَنَدَنَی بَادَرَثَی
چَوَکَخَوَا دَےِخَاتَا اَنَے اَنَدَرَثَی مَلَلَا-دَھَلَا وَسَکَنَتَلَ پَرَ
پَوَتَانَا ہَاثَیِ جَ پَوَتَانَا کَپَڈَا کَیَچَدَ ثَیِ بَرَیِ دَےِوَانَی
نِرَدَنَتَا کَتَلَیِ بَھَرَ پَدَیِ جَاَیَ چَے .

وَیِشَواسَبَھَاتَ، مَهِتَّوا کَانَکَشَا اَنَے اَیَّرَنَیَا خَارَجَرَ
بَنَٹَدَاوَ اَکَرَتَا شَنَ دَرِیَانَا جَلَ مَیَٹَا نَہَوَتَا.

ہَوَے اَے نَادَنِیَتَ اَنَے مَاسُومِیَتَنَی کِنَمَتَ سَمَجَانَی
چَے . پَنَ شَادَ بَھَوَ مَوَدَ وَرَدَ گَوَیَ چَے . ہَوَے تَوَی بَسَ اَے کَالَخَنَدَ
نَے سَانَبَرَی سَانَبَرَی نِی:سَاسَا نَاَخَیِ شَکَایَ چَے .

کیاں ی خوہا ی بچپن مارں... ? کیاں کیا شوہدی لَاوَو .

وَیِوَنَکَارَ :

مُنِیرَاجَ شَرِی هَمَنِیلَی وِیِجَیَوَیِ م.سَا.

- (૧) બાળકને મારીએ તો.... નફ્ફટ થાય.
- (૨) બાળકને લાલચ આપીએ તો.... લાલચુ થાય.
- (૩) બાળકને કુટેવ સુધારવા ધમકાવીએ તો.... કુટેવ વધે.
- (૪) બાળકને પ્રોત્સાહન આપીએ તો... તેની શક્તિઓ ખીલી ઉઠે.
- (૫) બાળકને વધારે પડતા લાડ લડાવીએ તો.... જિદ્દી બની જાય.
- (૬) બાળકને વધારે પડતી સ્વતંત્રતા આપીએ તો... સ્વચ્છંદી બને.
- (૭) બાળકને વધુ પડતી બીક બતાવીએ તો.... ડરપોક બની જાય.
- (૮) બાળકને વારંવાર ટોકીએ તો... જડ બની જાય.
- (૯) બાળકની સારી બાબતોને બિરદાવીએ તો... તેનામાં આત્મવિશાસ જાગે.
- (૧૦) બાળકના હોવાથી ઘરનું વાતાવરણ શાંત રાખીએ તો... તેનું મન પ્રસન્ન રહે.
- (૧૧) બાળકને માનની દાઢિએ જોઈએ તો... તેનામાં સ્વમાનની લાગણી જાગે.
- (૧૨) બાળકની નજર સામે સેવાકાર્ય કરીએ તો... તેનામાં સેવાભાવના જાગે.
- (૧૩) બાળકોને હંમેશાં પ્રેમ આપીશું તો... તે બીજાને પ્રેમ આપશે.
- (૧૪) બાળકનું બધું કામ આપણે કરીશું તો... તે પરાવલંબી બની જશે.
- (૧૫) બીજાની હાજરીમાં બાળકની મશકરી કરીશું તો... તે લઘુતાંગંથિથી પીડાશે.
- (૧૬) બાળકની હાજરીમાં જૂદું બોલીએ તો... તે જુફા બોલું થાય, વડીલો પ્રત્યે શ્રદ્ધા ઓઇની થાય.
- (૧૭) બાળકની હાજરીમાં વડીલોને માન આપીએ તો... તે વડીલોને માન આપશે.
- (૧૮) બાળકનું જરૂરી કામ આપણે ન કરીએ તો... તે ચીરિયું બની જશે.
- (૧૯) બાળકને જોઈતી વસ્તુ ન લાવી આપીએ તો... તે ચોરી કરતાં શીખે.
- (૨૦) બાળકને વાર્તાઓ કહીએ તો... તો તેનામાં સર્જન શીલતા વધે.
- (૨૧) બાળકની સાથે તોછાઈબર્યુ વર્તન કરીએ તો... બાળક ઉદ્ઘત બને.
- (૨૨) બાળકની સાથે બાળક જેવા બનીએ તો... બાળકમાં આત્મીયતા વધે.
- (૨૩) બાળકનો ઉછેર અપમાનજનક વાતાવરણમાં થાય તો... તો તેનો વિકાસ રૂંધાય.
- (૨૪) બાળકને છૂટા હાથે પૈસા વાપરવા આપીએ તો... બાળક ઉડાઉં... બની જાય.
- (૨૫) બાળકનો ઉછેર કંકાસમય વાતાવરણમાં થાય તો... બાળક જઘડાળું બની જાય.
- (૨૬) બાળકનો ઉછેર સમભાવવાળા વાતાવરણમાં થાય તો... તે શાંત સ્વભાવનું થાય.
- (૨૭) બાળકને સતત અન્યાય થાય તો... તે કોધી બની જાય.
- (૨૮) બાળકનો ઉછેર મમતામય વાતાવરણમાં થાય તો... બાળક સ્નેહાળ બને.
- (૨૯) ઘરના બધા જ સભ્યો એકબીજાની આમન્યા રાખે તો... બાળક મર્યાદા રાખતાં શીખે.
- (૩૦) ઘરના સભ્યો સંયમપૂર્ણ વ્યવહાર કરે તો... બાળકમાં સંયમનો ગુણ વિકસે.
- (૩૧) ઘરમાં આતિથયનું વાતાવરણ હોય તો... બાળક વિવેકી બને.
- (૩૨) બાળકને નિયમિત ધાર્મિક સ્થળે લઈ જવામાં આવે તો... તેનામાં ધાર્મિક ભાવના વિકસે.

બાળકોના મા-માપ ને

વાંચવા જોગ

શું કરવાથી....
શું થાય ?

લેખક :
પ્રાધ્યાપક - કૌશલ કે. શાહ
મો. ૮૪૨૬૩ ૫૦૪૬૦

લઘુકથા

- પંન્ચાસ પ્રશ્નમેશપ્રભ વિ. ગણિ.

જંગલનો રાજા સિંહ જગત આખુ માને કે જંગલનો રાજા સિંહ છે.

બધા પશુઓ એ પણ સ્વીકારેલું જ છે કે જંગલનો રાજા સિંહ છે.

તમે પણ માનો જ છો ને ? કે જંગલનો રાજા સિંહ છે ? .... પરંતુ વાત કંઈ જુદી છે.

એક દિવસ શિયાળ જંગલના રાજા સિંહ પાસે આવ્યું અને પોતાની બડાઈ કરવા લાગ્યું.

“ઓ સિંહ ! આ જંગલનો રાજા આજથી હું છું.
“સિંહ વિચારમાં પડ્યો આ મગતરું શું બોલે છે ? અનું એને ભાન છે.

સિંહ ગુર્સે થયો ત્રાડ પાડી અને બોલ્યો, “એ શિયાળીયા ! તને ભાન છે ? તું કોની સામે શું બોલે છે ? તારી ઓકાત શું ? કે પછી દારુ બીજો પીધો છે ! આખું જંગલ જાડો છે આ જંગલનો રાજા હું છું. તને માર ખાવાની ઈચ્છા થઈ છે કે શું ?”

શિયાળ બોલું. “તમે આ જંગલના રાજા હતા. હવે નથી, હવે આ જંગલનો રાજા હું છું. બધા પ્રાણીઓએ બેગા થઈ તમને રાજા પદમાંથી બરતરફ કર્યા છે. અને મને રાજા બનાવ્યો છે. ખાત્રી ન થતી હોય તો ચાલો મારી સાથે જંગલમાં બધા પ્રાણીઓ મને પગે લાગે છે કે નહીં તે જોજો પછી તો ખાત્રી થશે ને કે જંગલના પ્રાણીઓએ મને રાજા બનાવ્યો છે ?”

શિયાળ એટલું આત્મવિશ્વાસથી બોલતું સિંહને લાગ્યું કે સિંહને પણ શંકા થઈ ગઈ કે, આને જંગલના પ્રાણીઓ એ રાજા તો નહીં બનાવ્યો હોય ને ?” આ વિચાર આવતાં સિંહ થોડો ઢીલો થયો. છતાં ખાત્રી

કરવા શિયાળની સાથે જંગલમાં નીકળી પડ્યું.

સિંહ - શિયાળ જંગલમાં સાથે નીકળ્યા. બધા પ્રાણીઓ સિંહ રાજાને હાથ જોડી પગે લાગે છે. પરંતુ મનમાં વિચારે છે. આ શિયાળીયાની દોસ્તી રાજા સિંહે કેમ કરી ? એવું વિચારતાં નજર શિયાળ સામે રહે છે. સિંહના મનમાં શંકાનું બીજ રોપાયું હતું તે શંકાથી પ્રભાવિત સિંહને શિયાળ બાજુ પ્રાણીઓની નજર ને જુદી રીતે વિચાર કરવા પ્રેરે છે. હકીકતમાં પ્રાણીઓ રાજાને (સિંહને) પ્રણામ કરે છે. પરંતુ નજર શિયાળ તરફ હોવાથી સિંહને એવું થાય છે. શિયાળને પ્રણામ કરે છે. તેથી શંકા વધુ મજબૂત બની, “શું બધાયે શિયાળને રાજા બનાવ્યો ?”

ફરીને પાછા સિંહની ગુફામાં આવ્યા શિયાળ વટથી બોલ્યું, “જોયું ને ? બધાએ મને જ રાજા તરીકે નિયુક્ત કર્યો છે.” સિંહના મનમાં પણ એવું જ બેસી ગયું માટે તે ઢીલો થઈ ગયો. ત્યારે શિયાળ બોલ્યું. “ચિંતા ન કરો તમે રાજા હતા તેથી તમારું સન્માન હું પુરેપુરું જાળવીશ. તમારે રોજ મારી સાથે જ રહેવાનું. હરવા - ફરવા આપણે સાથે જ જઈશું.”

બસ પછી રોજ સિંહ-શિયાળ સાથે નીકળે બધા હાથ જોડે શિયાળ સામે જુએ. શિયાળ પણ વટફર ચાલે. બધા વિચારે શિયાળનું કંઈક કરવું પડશે. પરંતુ સિંહની દોસ્તી ! થાય શું ? બધા લાચાર બની રહ્યા.

એક દિવસ સિંહ પાસે શિયાળ આવ્યું “ચલો ફરવા” સિંહ કહે ભાઈ આજે તથીયત બરાબર નથી હું નહીં આવી શકું તમે જાઓ.” રોજ સિંહ શિયાળ સાથે જતા - બધા હાથ જોડતા તેથી શિયાળ ગર્વથી ફુલાતું. અભિમાનમાં એ ભુલી ગયું કે આ માન સન્માન સિંહને

છે. પરંતુ તે પણ એમ માનતું થઈ ગયું કે બધા મને માન આપે છે. હાથ જોડી પ્રણામ કરે છે. તેથી એકલું પણ ફરવા નીકળી ગયું. તેને થયું બધા મને હાથ જોડી પ્રણામ કરશે.

વાધ - ચિત્તો - વર્ણ - દીપડો આદિ એવું વિચારતા હતા. આ શિયાળ સિંહને ભોળવી દોસ્ત બની ગયો. સાથે ને સાથે જ રહે છે. એકલો પડે ત્યારે વાત, આજે બધાએ શિયાળને એકલું જોયું. અભિમાન થી ચાલતું આવતું હતું. જોતાંની સાથે બધા તુટી પડ્યા. મારી નાંખ્યું.

આપણું પણ શિયાળ જેવું જ છે. અભિમાનમાં

ફરીએ છીએ. જ્યાં સુધી પુણ્ય રૂપી સિંહ આપણી સાથે હશે ત્યાં સુધી કોઈ કંઈ બગાડી નહીં શકે. જ્યાં પુણ્ય રૂપી સિંહ આપણી પાસેથી ખસી ગયો. ત્યારે આપણા પણ પરાયા થઈ જશે. જ્યાંથી સુખની અપેક્ષા હોય ત્યાંથી દુઃખ જ આવશે.

ગયા ભવના પુણ્યને ભોગવવાની જ પ્રવૃત્તિ આપણી ચાલે છે. નવું પુણ્ય ઉપાર્જન કરવા ધર્મારાધનાદિ કંઈ થતું નથી. પછી શું થશે? ગત ભવમાં મેળવેલું પુણ્ય ખાલી થઈ જશે પુણ્યરૂપી સિંહનો સાથ જતો રહેશે. પછી શું થશે? વિચારશો. એટલે જ પુણ્ય ઉપાર્જનમાં (ધર્મારાધનમાં) પ્રયત્ન કરવો એ જ શ્રેયસ્કર છે.

पथ के प्रदीप

लેખક : આ. વિ. શ્રી ભદ્રગુપ્તસૂર્જી મ.સા. (પ્રિય દર્શન)

क्या आप अपने मन को समझे हो ? मन के विचारों को वासनाओं को और भावनाओं को समजे हो ? आप अपने मन को समझने की कोशिश करो। मन को समझे बिना 'मेरा मन चंचल है,' यह शिकायत नहीं करनी चाहिये। मन को समझ कर मन को समझाने का प्रयत्न करो। मालिक तो आप हैं ! मन आपका नौकर है। आप मालिक बन कर मन के साथ व्यवहार करें।

जीવનમાર્ગ કાંટોં સે વ્યાપ્ત હૈ। આકાશ મેઘાછત્ર હૈ। માર્ગદર્શક કોઈ નહીં હૈ ઔર પગડંડી ધૂલ સે છિપ ગઈ હૈ। પથિક ! જીવન યાત્રા કે પથિક ! તૂ આગે બढ़ ! નિરાશ મત હો ! હૃદય મેં સે ઘબરાહટ દૂર કર। મુખ પર પ્રસન્નતા ઔર દિલ મેં ઉલ્લાસ લિયે તૂ આગે બढ।

પરમ કૃપાનિધિ પરમાત્મા કી દૃષ્ટિ તેરે પર હૈ, યહ ધ્યાન મેં રખ। ઉન પર પૂર્ણ ભરોસા કર... તેરી જીવન યાત્રા કે વે પથ-પ્રદર્શક હૈને।

દાસ્ય મેવ જયતે

જીવ હું આજ રાતના અમેરિકા મફતમાં ફરવા જવાનો છું.

શિવ : અરે ! મફતમાં કેવી રીતે જઈશ, હે !

જીવ : સપનામાં

***

સાસૂ : વહુ, તને ભગવાને એ આંખ આપી છે છતાં ચોખામાંથી ભાત બનાવતાં એ કંકરી પણ કાઢી શકતી નથી ? એ કેવું.

વહુ : તમને ભગવાન બરીશ દાંત આપ્યા છે છતાં બે કંકરી પણ ચાવી શકતા નથી ? એ કેવું ?

***

એક મિત્રએ પોતાના મિત્રને કહ્યું; સાંભળ્યુ છે કે તને નોકરી મળી ગઈ છે

મિત્ર : હા યાર ! પગાર ઓછો મળે છે, પણ મારી પાસે અધિકારો ઘણા છે.

હું નાનામાં નાના માણસને ટોચ પર પહોંચાડી શકું છું, અને મોટામાં મોટા માણસને જમીન પર પછાડી શકું છું.

'શું કામ કરે છે' મિત્ર એ ચોંકીને પૂછ્યું.

'લીફ્ટમેન છું લીફ્ટ ઉપર નીચે લઈ જઉ છું.'

***

શેઠ : કેમ તું આજે બહુ મોડો આવ્યો ?

નોકર : સાહેબ ! આજે હું સીડી ઉપરથી ગબડી પડ્યો હતો.

શેઠ : તો શું થયું ? ઉપરથી નીચે ગબડતા વાર કેટલી લાગે ?

***

રસોડામાં બેઠી બેઠી પત્નીએ કોઈ વસ્તુ પડી જવાનો ધબાકો સાંભળ્યો. આથી એણે બૂમ પાડી : સાંભળો છો ? શું પડ્યું.

પતિ : એ તો મારું બુશાર્ટ પડ્યું.

પત્ની : પણ બુશાર્ટ પડે તો આવો ધબાકો થાય.

પતિ : થાય... બુશાર્ટની અંદર હું હતો.

***

પ્રેષક : વિકમભાઈ શાહ

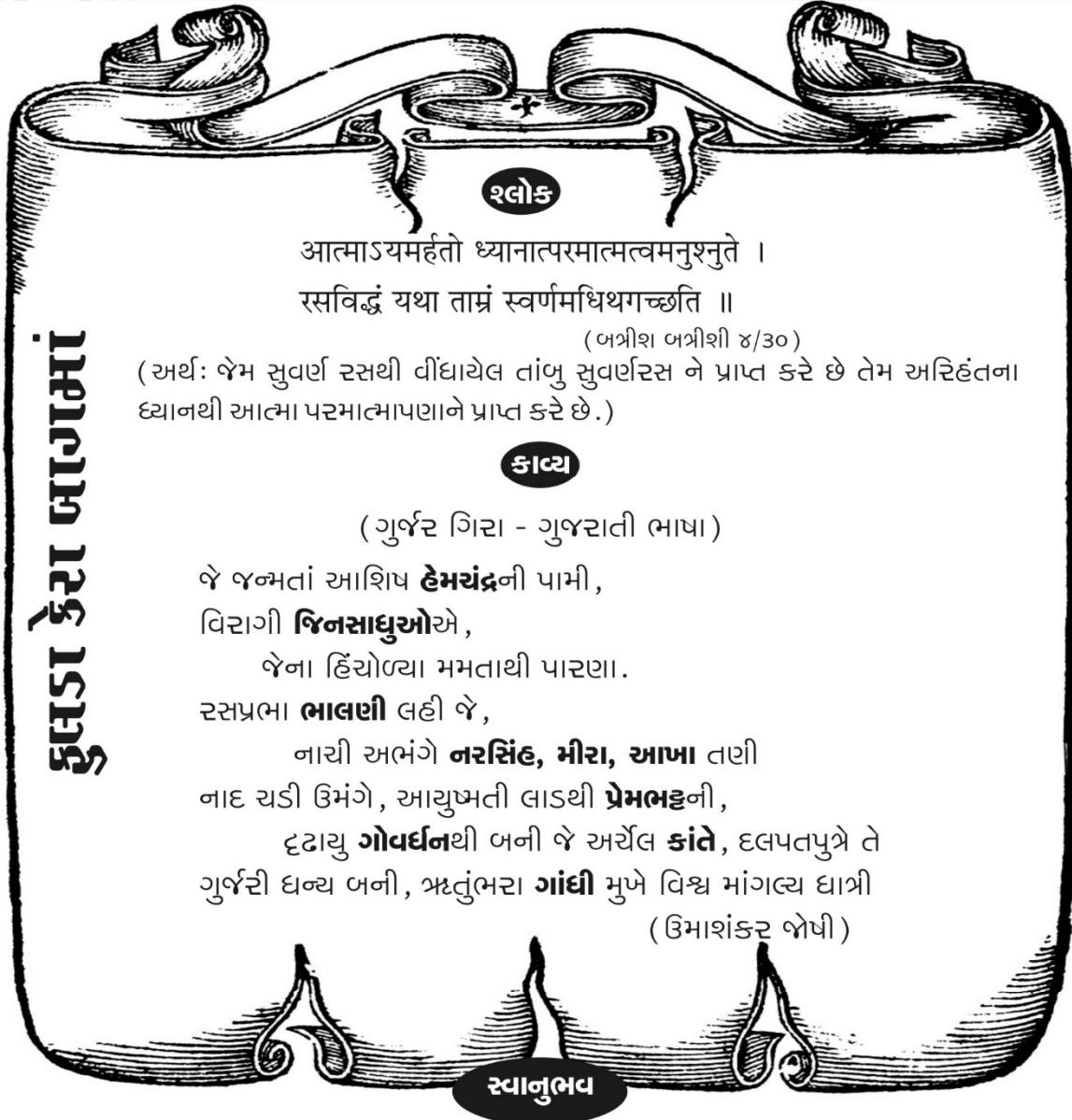
“કુલ ક્યારેય બીજીવાર ખીલતા નથી
જનમ ક્યારેય બીજીવાર મળતો નથી
મળે છે હજારો લોકો
પણ
હજારો ભૂલ માફ કરનાર
મા-બાપ બીજા મળતા નથી.”

“સ્વાર્થ વ્યક્તિની સમજ તેની નજીક આવ્યા પછી થાય છે
અને
નિસ્વાર્થ વ્યક્તિની સમજ તેને ગુમાવ્યા પછી થાય છે.”

“જેને સાપનું ઝેર ચડ્યુ હોય તેને કડવો લીમડો પણ મીઠો લાગે,
તેમ આત્માને મોહનું ઝેર ચડ્યુ હોય તેને
કડવો સંસાર પણ મીઠો લાગે !”

“પાણીને એક જ ગરણામાંથી ગાળશો તો ચાલશે પણ
વાણીને તો ચાર ગરણાંથી ગાળજો કારણકે માણસને
શબ્દો જ મારે અને શબ્દો જ તારે”

“વિદ્ધો તો જીવનમાં અનંત આવે છે.
પણ પ્રતિકારથી જ તેનો અંત આવે છે
કુદરતનો પણ નિયમ છે. દોસ્તો
જે પાનખર જીલે તેને જ વસંત આવે છે.”

आત्माऽयमहतो ध्यानात्परमात्मत्वमनुशनुते ।

रसविद्धं यथा ताम्रं स्वर्णमधिथगच्छति ॥

(બગ્રીશ બગ્રીશી ४/३०)

(અર્થ: જેમ સુવર્ણ રસથી વીંધાયેલ તાંબુ સુવર્ણરસ ને પ્રાપ્ત કરે છે તેમ અર્થિંતના ધ્યાનથી આત્મા પરમાત્માપણાને પ્રાપ્ત કરે છે.)

કાવ્ય

(ગુજર ગિરા - ગુજરાતી ભાષા)

જે જન્મતાં આશિષ હેમચંદ્રની પામી,

વિરાગી જિનસાધુઓએ,

જેના હિંચોળ્યા ભમતાથી પારણા.

રસપ્રભા ભાલણી લહી જે,

નાચી અભંગે નરસિંહ, મીરા, આખા તણી

નાદ ચડી ઉમંગે, આયુષ્મતી લાડથી પ્રેમભર્ણની,

દટાયુ ગોવર્ધનની બની જે અર્થેલ કાંતે, દલપતપુરે તે
ગુજરી ધન્ય બની, અધ્રુંભરા ગાંધી મુખે વિશ્વ માંગલ્ય ધાત્રી

(ઉમાશંકર જોધી)

સ્થાનુભવ

આ વર્ષે અમારો વિહાર કાંકરેજ (બનાસકાંઠા) તરફ હતો. ત્યાં એવા ગામડાઓમાં જવાનું થયું કે જ્યાં જૈન સાધુ-સાધ્વી ભાગ્યે જ વિચરતા હોય પણ ત્યાં આર્ય સંસ્કૃતિ ઘબકતી જોવા મળી. ‘અતિથિદેવો ભવ:’ આ વાક્ય માત્ર પુસ્તકોમાં જ વાંચ્યું છતું પણ અહીં તો અનુભવવા મળ્યું. માર્ગમાં આવતા ખેતરોમાંથી ખેડૂતો અમને જોઈ બહાર આવે. પોતાના ત્યાં પદારવા - લાભ આપવા વિનંતિ કરે. માર્ગપુછીએ તો અડધો-પોણો કીલો મીટર સુધી મુકવા આવે.

જ્યાં રોકાણ હોય ત્યાં વંદન માટે આવે. કંઈક સમજવા માટે તત્પરતા દાખલે અને કામકાજ પુછે. ત્યાગ ધર્મના વખાણ કરે. આમ નાના ગમડાઓનો વિહાર ખુલ આનંદાયક રહ્યો.

- સસલાને ૨૮ દાંત હોય છે. તેના દાંત ઘસાય છે અને લંબાઈ વધ્યા કરે છે.
- હભિંગ બર્ડ એકજ એવું પક્ષી છે કે જે પાછળની દિશામાં પણ ઉંડે છે.
- ઠંડા પ્રદેશોના ‘સ્લેજ કુતરાઓ ભસી શકતા નથી. તેવી રીતે આર્કટિકા સમુદ્ર વર્તુળનાં ‘હસ્કી’ કુતરાઓ (વરુભાતિના) પણ ભસી શકતા નથી. તેઓ માત્ર ઊંચા અવાજે રડી શકે છે. તો વળી ‘ટેરિયર’ કુતરાઓ ભસી શકતા નથી પણ જુભ લબકારે છે.
- આફિકામાં ૮ સેન્ટિમીટર લાંબી કીડી ‘હાથી કીડી’ હોય છે. જેના ડંખથી હાથી પણ મરી જાય છે.
- માંખી મરછર કીડી વગેરે નાના નાના જીવજંતુની વિજ્ઞાનીકોએ દર્શ્પ૦૦૦ જુદી જુદી જાતો વર્ણથી છે તેમાં કેટલાક જંતુઓ એવા છે કે નરી આંખે દેખાતા પણ નથી.

દિવસ્યાફાર જાત

સુવાકચ

આપણે કેવા દેખાવું એ આપણા હાથની વાત નથી, પણ
આપણે કેવા બનાવું એ આપણા હાથની વાત છે. માટે
આપણે કેવા દેખાવું એની પાછળ મહેનત કરવા કરતા
આપણે કેવા બનાવું એની પાછળ મહેનત કરવી જોઈએ.

શાયરી

બધો આધાર ઈશ્વર પર હોય,
તેમ પ્રાર્થના કરો.
બધો આધાર તમારા પર હોય,
તેમ કામ કરો.

હાસ્યમ

મૈત્ર : કોઈ ઉપાય બતાવને; પત્નીની વર્ષગાંઠ યાદ જ નથી રહેતી.
ચૈત્ર : એ તો સાવ સહેલું છે. એક વાર ભૂલી જા.

- વર્તમાન ગચ્છાધિપતિ પ. પૂ. આચાર્ય દેવ શ્રીમદ્ વિજય હેમપ્રભસૂરીશ્વરજી મ.સા. ના શિષ્યરત્ન પ. પૂ. આ. શ્રી વિજય મુક્તિનિલયસૂરીશ્વરજી મ.સા. તથા પ. પૂ. પંન્યાસ શ્રી પ્રશમેશપ્રભવિજયજી મ.સા. આદિ ઠાણાની નિશ્રામાં શ્રી વાલપુરા નગરે શ્રી વાસુપૂર્જયસ્વામી જિનાલયનો રજત જ્યંતિ મહોત્સવ વૈશાખ વદ ઉ (બીજી) થી વૈશાખ વદ પ ત્રિ દિવસીય મહોત્સવ ઉમંગ - ઉત્ત્વાસ સાથે સુંદર રીતે ઉજવાયો.
- થરા નગરે વૈશાખ વદ ૧૦ ના પ્રશાન્તમૂર્તિ પ. પૂ. આચાર્ય દેવ શ્રીમદ્ વિજય મહેન્દ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા.ની ૫૦ મી સ્વર્ગારોહણ તિથિ નિમિત્તે ગુણાનુવાદ સમૃહ સામાયિક આદિ કાર્યક્રમ ઉજવાયો.
- ઝીમાણા નગરે જેઠ સુદ ૨ ના શ્રી સુવિધિનાથ જિનાલયની ૮૮ મી વર્ષગાંઠ તથા પૂ. સાધ્વી શ્રી માલિનીયશાશ્રીજી મ.ની સંઘમ જીવનની અનુમોદનાર્થ જેઠ સુદ ૨-૩-૪ ત્રિદિવસીય મહોત્સવ શાનદાર રીતે ઉજવાયો.
- વર્તમાન ગચ્છાધિપતિ પ. પૂ. આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય હેમપ્રભસૂરીશ્વરજી મ.સા. ની પાવન નિશ્રામાં પ. પૂ. આચાર્ય શ્રી વિજય લલિતપ્રભસૂરીશ્વરજી મ.સા. આદિ ઠાણાનો અષાઢ સુદ ૨ ના શ્રી મહાસુખ નગર મધ્યે તથા પૂ. ગચ્છાધિપતિ શ્રી પ. પૂ. આ. શ્રી વિ. અનંતમદ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા., પ. પૂ. આ. શ્રી મુક્તિનિલય સૂરીશ્વરજી મ.સા., પ.પૂ. પંન્યાસ શ્રી પ્રશમેશ પ્રભ વિજયજી મ.સા. આદિ ઠાણાનો - અષાઢ સુદ ૬ રવિવાર શ્રી કૃષ્ણાનગર જૈન સંઘ મધ્યે તથા. પ. પૂ. આચાર્ય શ્રી વિજય અર્હપ્રભસૂરીશ્વરજી મ.સા. આદિ ઠાણાનો અષાઢ સુદ ૮, શ્રી બાપુનગર મધ્યે ચાતુર્માસ પ્રવેશ ખૂબ જ ઉત્ત્વાસ - ઉમંગ સાથે વિશાળ સાજન-માજન-ઠાઠમાઠથી થયો.
- ત્રણેય સંઘમાં અષાઢ વદ ૬ સોમવાર, તા. ૨૫-૭-૨૦૧૬ થી સિદ્ધિદાયક સિદ્ધિતપ ની સાધના શરૂ થશે.
- પ. પૂ. મુનિરાજ શ્રી આત્મપ્રભવિજયજી મ.સા. આદિ ઠાણા ચાતુર્માસ આરાધના કરાવવા અષાઢ સુદ ૧૨ ના લુહારની પોળ - ચાતુર્માસ પ્રવેશ કરશે.

અમાચાર દર્શાવા

અમાચાર દર્શાવા

અમાચાર દર્શાવા

અમાચાર દર્શાવા

ધ્યાનથી વાંચો

જો આ અંક આપને ગમ્યો હોય, તેમાં આવતા લેખો તથા ગુરુ ભગવંતોના સમાચાર, શાસન પ્રભાવના આદિ નિયમિત રૂપે જાણવા ઈચ્છો છો તો આપ શીત્ર લવાજમ ભરી સદ્દસ્ય બનો.

લવાજમ :

૩ વર્ષના ૨૦૦ રૂ.

૫ વર્ષના ૩૦૦ રૂ.

લવાજમ ભરવાના સ્થળ :-

સૂરત : વિપુલભાઈ શાહ : ૮૮૨૫૨૮૯૩૮૬

કેતુલ વસાણી : ૮૮૭૯૪૭૦૮૯૦

અમદાવાદ : કૃષ્ણાનગર : પ્રવિષ્ણભાઈ શાહ - ૮૮૨૫૪૩૨૮૬૩

જીવરાજપાર્ક : દિલીપભાઈ - ૮૦૩૩૦૬૫૧૪૦

લુહારની પોળ ઉપાશ્રય પેઢી - ૦૭૯ - ૨૨૧૪૦૪૮૪

મુંબઈ : ધવન જૈન

થરા : વિનોદભાઈ વસાણી - ૮૪૨૬૫૫૮૩૩૧

પ્રવિષ્ણભાઈ પંડિત : ૮૪૨૮૮૪૭૭૪૪૮

રાજસ્થાન : સુમેરપુર, લાલચંદ ગાંધી - ૮૪૧૪૬૧૧૫૩૬

ભંવરલાલ જૈન - ૮૪૧૪૪૬૩૭૨૭

પૂજ્ય શ્રમણ - શ્રમણી ભગવંતોને વિનંતિ

આપ આ દ્વિમાસિક અંક નિયમિત વાંચવા ઈચ્છો છો તો આપના નામ સાથે આપનું કાયમી સરનામું તંત્રીના સરનામા ઉપર મોકલાવશો.